

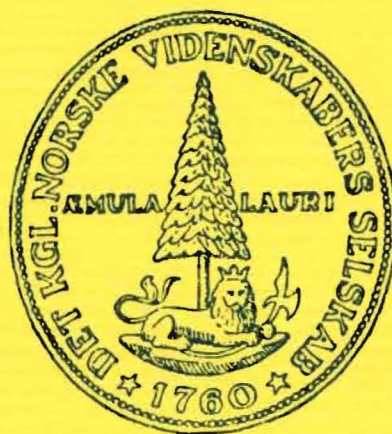
DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

rapport

ARKEOLOGISK SERIE 1976:1

**Fortsatt utgraving, 1975 og 1976,
på gravfeltet ved Ingridsteinen,
Løvik, Aukra, Møre og Romsdal**

**ved Kristian Pettersen
og Rolf Scheen**

Universitetet i Trondheim

"Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet. Rapport. Arkeologisk serie" skal bringe stoff fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Antikvarisk avdeling, DKNVS, Museet representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Oftest vil det dreie seg om foreløpige rapporter, og materialet kan senere bli bearbeidet for videre publisering. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det fins parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Minimum opplag er 50.

Som regel blir norsk språk brukt, også i referat og sammendrag. Medarbeidere fra andre land kan bruke sitt morsmål, om nødvendig med norsk referat.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Miscellanea). Innholdet sammenfattes vanligvis i et innledende abstract eller et fylldigere avsluttende sammendrag.

Utgiver:

Universitetet i Trondheim
Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet,
Antikvarisk avdeling.
N-7000 Trondheim.

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET.
RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE: 1976:1

FORTSATT UTGRAVING PÅ GRAVFELTET VED INGRIDSTEINEN,
LØVIK, AUKRA, MØRE OG ROMSDAL.

Del 1: UTGRAVING 1975 ved Kristian Pettersen.

Del 2: UTGRAVING 1976 ved Rolf Scheen.

K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. A 1976-1.

Pettersen, K. og Scheen, R.: Løvik-Aukra.

N-7000 Trondheim april 1977. 500 ekspl. ISBN 82-7126-135-5.

A B S T R A C T

Pettersen, Kristian and Scheen, Rolf: Excavation 1975 and 1976 in a cemetery at Løvik, Aukra, Møre og Romsdal. *K.Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. A* 1976 - 1.

Excavation in this cemetery started in 1974 (See: *K.Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. A*. 1974 - 7.) 16 cairns were excavated during 1975 and 1976. In 1975 there were found indications on a cremation burial in one of the cairns. In 1976 one of the cairns proved to be of a special construction, with a row of stones around a central cairn. This cairn had a cremation burial of which bone and iron-nails could be recognized.

The finds seem to indicate a dating to the first part of the Iron Age. The problems concerning the cemetery as a whole, however, are not yet solved.

Kristian Pettersen, University of Trondheim, DKNVS, Museum, Archaeological department, N-7000 Trondheim.

Rolf Scheen, University of Oslo, collection of National Antiquities.

FORORD.

Med denne rapporten setter DKNVS Museet punktum for sine arkeologiske undersøkelser i fornminnefeltet ved Ingridsteinen, Løvik, Aukra, Møre og Romsdal. Utgravingen i 1974 er tidligere publisert i Rapport-serien. Av rent praktiske grunner har en funnet å ville slå sammen utgravings-rapportene for sesongene -75 og -76 i én publikasjon.

De to siste års undersøkelser omfatter 16 røyser samt en del av en steinvoll. I den overskuelige framtid synes det ikke aktuelt å oppta nye feltundersøkelser i fornminneområdet.

DEL I
UTGRAVING 1975
VED
KRISTIAN PETTERSEN

I N N H O L D

FORANLEDNING TIL UNDERSØKELSEN	s. 7
PRAKTISKE OPPLYSNINGER	s. 7
REFERANSER	s. 8
OPPLEGG TIL UNDERSØKELSEN. DOKUMENTASJON.	s. 8
KOORDINATSYSTEM	s. 11
PROBLEMSTILLINGER	s. 11
RØYS V	s. 12
RØYS VI	s. 13
VURDERING	s. 15
RØYS XI. VOLL 3	s. 16
VURDERING	s. 19
RØYS X	s. 19
RØYS XI	s. 20
RØYS XII	s. 22
RØYS XIII	s. 23
RØYS XIV	s. 25
FUNNOVERSIKT	s. 26
DATERING	s. 28
VURDERING	s. 29
OVERSIKTSKART	s. 30
PLANTEGNINGER	s. 32
FOTOILLUSTRASJONER	s. 37

FORANLEDNING TIL UNDERSØKELSEN.

Etter søknad fra Aukra kommune om uttak av grus i fornminnefeltet på Løvik, gnr.7, bnr.1, ble utgraving foretatt og fredningen hevet for en del av feltet sommeren 1974. (Jfr. RAPPORT, arkeologisk serie 1974:7. Utgraving på gravfelt ved Løvik, Aukra, Møre og Romsdal, ved Trond Løken.)

Våren 1975 ble igjen grusbehovet i kommunen akutt, og DKNVS Museet fant å kunne dispensere fra Lov om fornminne for et nærmere fastlagt areal av fornminnefeltet. Etter drøftinger mellom kommunen og Museet ble det fastsatt frigivelse, etter forutgående utgraving, av et areal av fornminnefeltet som omfattet 8 synlige torvdekte røyser.

PRAKTISKE OPPLYSNINGER.

Undersøkelsen ble påbegynt 4.4. og avsluttet 23.4.1975. Aukra kommune stilte tre mann som deltakere i utgravingen; Sverre Løvik, Leif Oterhals og Hermod Skarshaug. Leder har vært Kristian Pettersen. Museets tillitsmann, Trygve Sætervik, har ydet verdifull hjelp i en del praktiske forhold, bl.a. med å få tak i arbeidsbrakke og gravemaskin.

Ettersom undersøkelsen måtte utføres såvidt tidlig på året på grunn av kommunens behov for veigrus etter vårløsinga, var sjansene for ustabilitet vær relativt store. Det viste seg at en i første arbeidsuke til stadighet ble hindret av snøfall og sterk vind. Dette, samt det forhold at alt dokumentasjonsarbeid og koordineringen av arbeidet på flere røyser samtidig måtte utføres av gravingsleder, førte til at en måtte foreta en viss forenkling i dokumentasjonsopplegget. Dette var tvingende nødvendig for å kunne holde undersøkelsen innen den tidsmessige og økonomiske ramme som var fastlagt. En må gå ut fra at forenklingen nok har ført til noe mindre nøyaktighet i dokumentasjonen enn det

en ved gunstigere arbeidsforhold har kunnet oppnå. I hovedsak har dette imidlertid intet å si for dokumentasjonen av fornminnenes utseende, konstruksjon, relevante funn, samt de spørsmål som angår tolkingen av anleggene. Undersøkelsen er i sin helhet bekostet av Aukra kommune.

For henvisning til rapport fra undersøkelsen som ble foretatt på gravfeltet i 1974, samt en del tidligere kjente forhold vedrørende dette, vil i denne publikasjon bli brukt benevnelsen Løken-74.

Etter at utgravingen var avsluttet, merket en opp en ny grense for grustaket ved å slå ned trepåler i marka med jevne mellomrom. Se fig.2. Øst for denne grensen må det ikke tas grus.

REFERANSER.

Kart: Oversiktskart M 711 1220 I, fig.1 a.
 ØK AU 113-5-3. Jfr.fig.1 b, arkivnr.652.
 Situasjonskart, del av gravfeltet, fig.2, arkivnr.647.

Tegninger: Plan- og profiltegninger, fig.3-6, arkivnr.
 henholdsvis 649, 650, 651 og 653.

Fotos: Arkivnr. 726-746, samt 1076. Fotoliste i Museets
 fotoarkiv.

For fornminnefeltets beliggenhet, utseende og kartfesting forøvrig, henvises til Løken -74.

OPPLEGG AV UNDERSØKELSEN. DOKUMENTASJON.

Utgravingen omfatter 8 røyser i fornminnefeltet, nr. V, VI, IX, X, XI, XII, XIII og XIV, samt en del av steinvoll nr. 3 inntil røys IX.

For å kunne utnytte tid og arbeidskraft best mulig, arbeidet en på flere røysar samtidig. Utgraving og dokumentasjon foregikk etter hovedsakelig samme mønster for hver røys. Etter maskinell avtorving, hvor en brukte gravemaskin, rensa en røysa med graveskje og kost og fikk fram overflaten. Deretter ble røysas overflate beskrevet, nivellert og fotografert. Ettersom røysene stort sett var jevnt avrundet i formen, nøyde en seg med å nivellere fire punkter i periferien. Mellom to av disse punktene ble det trukket en profillinje, og deretter ble det kommende profils toppunkt nivellert. En la ut hvite pappkors på nivelleringspunktene og fotograferte deretter røysas overflate ovenfra. Til sist ble røysa stereofotografert fra siden, og det ble laget en enkel planskisse som viste røysas avgrensning i periferien.

Summa summarum mente en at en ved denne metode fikk et brukbart bilde av røysenes utseende samt deres utstrekning i rommet.

En mente at et diamentralt snitt i hver av røysene måtte være tilstrekkelig for å dokumentere oppbygningen. Hvor det ikke var praktiske hindringer for det, ble profillinjen lagt i retning S-N. Ved røys XIII la en imidlertid profillinjen omtrent rett på røysas lengderetning. Etter at profillinjen var trukket opp, ble halvparten av røysa fra profillinjen og ut til periferien utgravd. En tok vekk steinene for hånd og grov gjennom jordmassene med krafse eller graveskje, alt etter hvilken forsiktighetsgrad en fant det nødvendig å bruke. En grov ned til et nivå omlag 10-20 cm under det en oppfattet som røysenes bunnivå.

Profilveggen ble rensa og fotografert for eventuell senere uttegning. For å få fram lagdelingen i instruktive profiler, ble det mellom de enkelte lag satt inn rekke med spiker hvis hoder var godt synlige. En har ved profilfotograferingen brukt normalobjektiv. I tillegg har en prøvd å holde fortegningen mest mulig borte ved bruk av sentrale bildeutsnitt for uttegningen.

Generelt ble tegning i felten bare foretatt i den utstrekning fotografisk dokumentasjon syntes utilfredsstillende, d.v.s. hvor fotografering ga mindre nøyaktighet eller klarhet i det en ville dokumentere.

Til slutt ble den gjenstående halvpart av røysa utgravd etter samme metode som den første. Annen hovedframgangsmåte enn den som er omtalt ovenfor vil bli nevnt spesielt ved det fornminne der den er benyttet.

Under utgravningen ble det tatt ut noenlunde representative prøver av røysenes jord-fyllmasse og bunnlag for eventuell senere analyse. Dette er gjort for røysene V, VI, IX, XI og XIII, samt voll 3. Dette ble gjort fordi røysene ga svært få instruktive funn. En mente at et utvalg jordprøver fra disse ved en eventuell framtidig undersøkelse kanskje ville kunne gi nye opplysninger. I alt 28 prøveenheter ble tatt.

I publikasjonsøyemed har en forsøksvis foretatt et utvalg bilder og bildeutsnitt fra undersøkelsen, med særlig henblikk på de enkelte røysers karakteristika. I alt ble det ved undersøkelsen tatt ca. 250 fotos, hvor en vil henviser til Museets fotoarkiv for videre opplysninger. Et aber har det utvilsomt vært at en ikke hadde tilgang til vidvinkelobjektiv i enkelte situasjoner, men var henvist til å bruke normalobjektiv fra en stige.

Etter som de undersøkte fornminner i store trekk er svært like av utseende og oppbygning, ligger det i sakens natur at den verbale del av dokumentasjonen i stor grad nødvendigvis må bli variasjoner over samme tema. Av hensyn til rapportens omfang har en i denne publikasjon foretrukket verbale framstillinger framfor fotos og tegninger i de tilfelle der en mente at ingen vesentlige opplysninger gikk tapt ved denne metode.

KOORDINATSYSTEM.

Røysene som skulle undersøkes var spredt over et stort areal, (jfr. fig. 2). En fant det derfor mest hensiktsmessig i felten å bruke tre koordinatsystemer, hvert omfattende sin del av utgravingsområdet. 1.system omfattet da røysene V, VI og XI. 2.system omfattet røysene IX, X og XIV og 3.system røysene XII og XIII. I hvert av de tre systemene la en Y-aksen i retning S-N. Ved hjelp av omregningskonstanter (origos koordinater) for system 1 og 3, har en knyttet disse sammen med nr. 2 til ett system som omfatter alle fornminner i utgravingsområdet. Dette er gjort for å lette oversikten og for å gi entydige referanser. Samtlige koordinater X, Y og Z som det henvises til i denne rapporten, refererer seg til dette ene systemet hvor origo er lagt ca. 3,5 m SV for røys X. Se fig. 2.

I forhold til vårt koordinatsystem har fixpunkt -74 koordinatene: -4,65X, 17,25Y, 0,95Z. På fig.2 er fixpunkt -74 avmerket som pkt.44.

Som fixpunkt for eventuelle videre undersøkelser ble en galvanisert jernbolt slått ned med hodet i kant med torva i nordlige periferikant av røys XVIII. Bolthodets koordinater er 40,5X, 29,3Y, 0,3Z.

PROBLEMSTILLINGER.

Gravingsleder har hatt tilgang til den fullstendige rapport fra undersøkelsen på gravfeltet i 1974, før 1975-undersøkelsen ble påbegynt. En var således kjent med de relevante resultater og hypoteser som forelå etter den første undersøkelsen her. Et av de mest påtrengende problemer syntes å være dateringen av feltet, hvor en hittil omtrent utelukkende hadde støttet seg til fornminnenes utseende.

Det har hersket tvil om, og syntes ikke å være positivt stadfestet etter utgravingen i 1974 hvorvidt feltet ved

Ingridsteinen besto av gravminner eller var et forhistorisk anlegg av et annet slag. Imidlertid har en påpekt likheten med andre sammenlignbare gravrøyser og -felt, selv om en ikke har kunnet påvise graver i røysene på Løvik. (Løken -74).

Også etter gravingsleders mening, før utgravingen i -75 tok til, syntes området å måtte tolkes som et gravfelt, eventuelt i kombinasjon med andre slag fornminner. Dette ble da satt opp som arbeidshypotese og en la opp utgravingen med dette for øye, selvsagt da også med andre muligheter in mente.

RØYS V.

Avdekking. Utseende.

Røysa var dekket av torv, hvorav det øverste laget var fjernet ved undersøkelsen i 1974.

En fastla en profillinje i retning S-N omtrent over midten av røysa. Overflaten ble deretter framrenset mens en lot en stripe av torvlaget med ca. 0,3 m's bredde stå igjen V for og inntil profillinjen A-B. Fig.3.

Etter det gjenværende torvlag å dømme, synes røysa å ha vært dekket av ca. 0,10-0,30 m tykk torv. I underkant av torvlaget fantes et meget tynt lag humus med bleikjord - skikt ca. 0,01-0,02 m.

Røysa viste seg å være noenlunde jevnt sirkulær i periferien. Diameter var ca. 4,5 m. Fig.3. Foto 734-6. Overflaten var svakt hvelvet og overgangen mellom røysas periferi og omgivelsene var godt markert. Foto 729-12.

Overflaten besto av i hovedsak kantrundete stein fra under neve- til hodestørrelse, med noen få større steiner spredt utover. Røysa hadde ingen påvisbare skader.

Utgraving. Observasjoner.

Røysas torvdekke lot seg lett fjerne. Det fantes bare over og i kontakt med røysas øverste steinlag. Forøvrig gikk torvlaget over i og i ett med torvdekket i omgivelsene.

En grov ut østlige halvpart av røysa først. En startet utgravingen med å fjerne det øverste steinlag øst for profillinjen. Under og i kontakt med dette kom et omtrent kompakt lag av brun jord mellom steinene. Dette laget vedvarte helt til overgangen mellom røysas bunn og undergrunnen. Brunjordlaget inneholdt spredte trekullpartikler, men det lot seg ikke gjøre å påvise konsentrasjoner. Steinmassen i den øvrige røysfyll var av samme karakter som overflatens og fantes like kompakt hele røysa gjennom. Fig.6, profil røys V.

Overgangen fra røysa til undergrunnen var ikke brå, men ble markert ved at en kom over i et lag med grus og omtrent steril brun sand, samtidig som det ble mindre av stein i massen. Omtrent 0,10 m nede i dette laget opphørte kullpartiklene. Undergrunnen var dessuten hardere sammenkittet enn røysfyllen.

En grov deretter ut vestlige halvpart av røysa. Stratigrafien var i denne del som i den foregående, og en observerte intet spesielt relevant som ikke allerede var kjent fra østlige del.

En fant at røysas største høyde var 0,6 m, med toppunktet plassert noenlunde sentralt i overflaten.

Under utgravingen ble det funnet fire flintavslag i røysfyllen. Noen kjent form for gravlegging ble ikke observert.

RØYS VI.

Avdekking. Utseende.

Et segment av røysas overflate i nordlige del på opptil ca. 0,3 m's bredde var overdekket av den av tyskerne anlagte dekningsvoll. Forøvrig var røysa dekket av torv, hvorav det øverste laget var fjernet ved undersøkelsen i 1974.

En fastla en profillinje i retning S-N omtrent over midten

av røysa, linjen C-D på fig.3. Røysa ble framrenset, mens en lot en stripe av torvlaget med bredde ca. 0,25 m bli liggende tilbake V for og inntil profillinjen.

Etter det gjenværende torvlag å dømme, synes røysa å ha vært dekket av 0,15-0,25 m tykk torv, som nederst gikk over i en stripe av humus med bleikjordskikt opptil 0,05 m i tykkelse.

Røysa viste seg å være noe uregelmessig oval i periferien, med lengderetning omtrent NNØ-SSV. Lengde ca. 4,0 m, bredde ca. 3,5 m. Fig. 3. Foto 728-3. Overflaten var svakt hvelvet, med godt markert overgang til omgivelsene. Overflaten besto av samme slag stein som i røys V i omtrent samme blandingsforhold. Noen få steiner lå tydelig utenfor det som ble ansett for å være røysas periferi. I røysas ytterkant mot NØ lå en større kantrundet stein, opptil ca. 0,45 m i største tverrmål. Foto 728-1.

Røysa hadde ingen påvisbare skader.

Utgraving. Observasjoner.

Røysas torvdekke lot seg også her lett fjerne, og fantes bare over og i kontakt med øverste steinlag. Som ved røys V gikk røysas torvlag i ett med det omkringliggende torvlag.

Øverste steinlag øst for profillinjen ble først fjernet. Under og mellom steinene fantes mager brun jord. Denne var iblandet til nedpå røysas undergrunn. Enkelte steder i røysfyllen kom det tomrom mellom steinene, men de nederste 0,10-0,15 m av røysa inneholdt et omtrent kompakt brunjordlag. Røysfyllens steinmasse var av samme karakter og like kompakt som overflatens. Fra øverst i brunjordlaget til ca. 0,1 m nede i undergrunnen var det iblandet spredte trekullstykker som varierte i størrelse opptil ca. 0,5 cm³. En fikk det inntrykk at trekullblandingen ble mindre dess lenger ned i røysa en kom.

Undergrunnen besto av delvis sammenkittet steril brun sand og grus, samt noen mindre stein enn i røysfyllen.

Ca. 0,05-0,10 m nede i undergrunnen opphørte trekullet fullstendig. Overgangen røys- undergrunn var i det hele som ved røys V.

Vestlige halvdel av røysa ble deretter utgravd, og en gjorde her ingen relevante observasjoner forskjellig fra dem en hadde gjort i østlige del.

En fant at røysas største høyde var ca. 0,4 m.

Det ble funnet ett flintstykke mellom steinene under torvlaget øverst i røysa. Noen kjent form for gravlegging ble ikke observert.

VURDERING.

Etter at røys V og VI var utgravd, fant en det godtgjort at torv/humuslaget ovenpå røysene ikke var noen opprinnelig del av røysenes konstruksjon. En hadde observert at torvlaget over røysene gikk over i torvlaget på bakken forøvrig uten noe påvisbart stratigrafisk skille. Det fantes heller ikke noe torvlag eller tydelige rester av et slikt under røysene. Det forhold at torvlaget var relativt tynnere i toppen av røysa enn ved periferien og i omgivelsene, syntes også å tyde på at torva delvis hadde "krøpet" inn over røysa fra sidene i tidens løp, etter at røysa ble anlagt. En bekreftelse på dette synes røys XIII å gi, jfr. senere beskrivelse. På denne røysa stikker steinene i toppen fram i dagen. Mesteparten av røysa er mosegrodd og torva har bare hatt tid nok til å bli avsatt over de perifere deler. Dette da sannsynligvis fordi røys XIII er en av de høyeste på feltet. Etter denne konstatering ble torv-/humuslaget over og inntil røysene ved den videre utgraving fjernet i sin helhet, da en anså at torvdekket ikke tilhørte røysenes opprinnelige konstruksjon.

RØYS IX. VOLL 3.

Avdekking. Utseende.

Røysa var dekket av torv, på samme måte som røysene V og VI. Ovenpå dette hadde en i forbindelse med grustaket lagt en haug av torv- og steinmasse, opptil et par meter i tykkelse. På grunn av denne praktiske hindring så en seg nødt til å grave ut denne røysa i to vendinger, adskilt i tid, ved å konsentrere seg om den nordøstlige sektor først, og deretter avdekke og grave ut den andre delen. En hadde på forhånd et visst begrep om størrelsen av røysa, da den ble oppmålt i 1974, før den ble tildekket av jord- og steinmassene. For å få en helhetlig oversikt over undersøkelsen, sees her likevel hele røysa sammen med vollen under ett. Etter å ha fjernet den pålagte massen over et areal som en antok dekket halvparten av røysa, fastla en en profillinje over denne i retning omtrent SØ-NV, G-H fig.4. Deretter ble delen av røysa NØ for profillinjen framrenset. Torvlaget hadde en tykkelse på ca. 0,15-0,25 m. Under dette var det en stripe av humus med bleikjordskikt opptil ca. 0,03 m i tykkelse.

Periferien i denne sektor av røysa var noe utflytende, og en hadde her en dårligere markert overgang til omgivelsene enn ved de tidligere utgravde røysene. Foto 741-10. Overflaten var svakt hvelvet og noenlunde jevn, med noen få større oppstikkende stein som brøt med dette. I hovedsak besto overflaten av samme slag stein som ved røys V.

Under fjerning av den pålagte masse samt torvlaget over resten av røysa, oppdaget en at det ut fra røysa gikk en steinvoll mot SV. Denne ble identifisert som den voll som under oppmålingen i 1974 ble kalt steinvoll 3. En framrenset hele det området som omfattet røysa, samt ca. 0,7 m av vollen i dens lengderetning. I tillegg frila en en stripe av vollens overflate på ca. 1 m's bredde over det høyestliggende parti i hele vollens lengde. Foto 1076-1.

Det viste seg at periferien for mesteparten av røysas sørvestlige del var noenlunde jevn og godt markert mot omgivelsene. Overflaten hadde omtrent samme kurvatur som i nordøstlige del,

med et jevnere steindekke. Som helhet må da røysas periferi kunne sies å være noe ujevnt oval, litt utflytende i NØ, med lengderetning omtrent NNØ-SSV. Lengde omtrent 5 m, bredde ca. 4,5 m. Av fasong kan røysa karakteriseres som jevnt avrundet med en svak antydning av å være toppet.

Steinvollen var av omtrent samme utseende i overflaten som røysa forøvrig. Den artet seg som et jevnt steindekke, svakt buet ned mot sideavgrensingene og tydelig markert mot omgivelsene. Fra det sted som ble oppfattet som vollens overgang i røysa, til dens andre ende var lengden 4,10 m. I denne enden var vollen avkuttet vertikalt i forbindelse med grusetaket. Vollens bredde var ca. 3 m og lengdeaksen gikk omtrent mot SV. Med lengdeaksen menes her linjen mellom profilenes midtpunkt i toppen.

Foruten den nevnte avkutting av vollen i SV, ble det ikke observert skader på røysa eller vollen.

Utgraving. Observasjoner.

Som nevnt ble sektoren av røysa NØ for profillinjen G-H gravd ut først. Under det øverste steinlaget kom et kompakt lag av brun jord som gikk mellom steinene helt ned til undergrunnen. Brunjordlaget inneholdtspredte trekullstykker, samt enkelte små konsentrasjoner av trekull. Steinmassen i den øvrige røysfyll var av samme karakter og like kompakt som overflatens. Fig. 6, profil røys IX.

Deretter ble snittlinjen J-K, fig.4 fastlagt over begynnelsen av voll 3, parallell med snittet G-H, og en startet utgraving av røysa og vollen mellom disse profillinjene. På forhånd var det ikke mulig å observere noen overgang mellom røys og voll, annet enn i formen. Der vollen kom inntil røysa, oppsto det en knekk mellom de respektive overflater som var slak, men godt synlig. På foto 738-13,10 kan overgangen markeres omtrentlig med en linje mellom de tre hvite kryss, vollen nederst.

En konsentrerte seg i utgravingen særlig om å finne ut

hvorvidt oppbyggingen av røys eller voll kunne si noe om deres innbyrdes relative kronologi. Dette ga negativt resultat. Med unntak av det øverste steinlag, fant en både i røys og voll brunjord iblandet trekull omtrent kompakt helt ned til undergrunnen. Brunjordlaget i røysa gikk over i brunjordlaget i vollen uten noe observert skille. Som i røysa var vollens øvrige steinninnhold av samme karakter og tetthet som overflatens. Det var heller ikke mulig å se noen overgang i steinfyllen mellom røys og voll.

Røysa og den del av vollen som ble undersøkt har den lagfølge som er uttrykt i profilet G-H, fig.6. Overgangen til undergrunnen kan for begges vedkommende sies å være helt som ved røys V og VI.

Røysas største høyde ble målt til 0,5 m.

I en avstand av 2,7 m SV for snitt J-K ble det gjort enda et snitt tvers over vollen. Fig. 2. p.45-46. (Dette snitt ikke fotografert da det var praktisk umulig.) Snittet viste samme stratigrafi som snitt J-K. Bredden på vollen ble her målt til 3,2 m. Vollens høyde i begge snitt var 0,3-0,4 m. Som et generelt inntrykk syntes vollen å ha et noe større kullinnhold i brunjordlaget enn røysa, samt flere små kullkonsentrasjoner.

Resten av vollen ble ikke undersøkt, da en mente at erfaring fra tidligere utgraving samt egen erfaring ikke tilsa noen spesiell grunn til å bruke mer tid på utgraving av denne.

Det ble funnet ett flintavslag i røysfyllen, røys IX, og to flintstykker i fyllmassen i voll 3. Av de siste var ett tydelig retusjert. Fra voll 3 ble det tatt en kullprøve fra en konsentrasjon nederst i brunjordlaget.

Det ble ikke konstatert noen kjent form for gravlegging i røys eller voll.

VURDERING.

Når jeg i denne framstillingen har valgt å skille ut røys IX og voll 3 som to adskilte enheter i utgravingssituasjonen, så er dette ut fra rent praktiske hensyn og rent nominelt. Som forholdene er, er det svært lite, om i det hele tatt noe grunnlag for å benevne disse som to konstruksjonsmessige enheter. Med unntak av formforskjellene som først får gyldighet etter at en har postulert både røys og voll, ser jeg ingen grunn til at ikke begge skal kunne klassifiseres under samme betegnelse, røys, voll eller eventuelt noe annet som rommer én og samme realitet. Det er sannsynlig at vi her står overfor en ny, kanskje helt lokal fornminnetype som ikke så lett lar seg klassifisere blant det vi kjenner fra før.

RØYS X.

Avdekking. Utseende.

Røysa var dekket av torv med tykkelse fra 0,05-0,20 m.

I underkant av torvlaget fantes en tynn humusstripe med bleikjordskikt.

Etter framrensing viste den seg å være noe ujevnt oval i periferien, utflytende i SØ, med lengdeakse omtrent NNØ-SSV. Lengde ca. 5,2 m, bredde ca. 4,0 m. Fig.4. Foto 733-12,11. Jevnt, svakt hvelvet med neve- til hodestor kant-rundet stein i overflaten. Overgangen mellom periferi og omgivelser godt markert. Røysa hadde ingen påvisbare skader.

Utgraving. Observasjoner.

En profillinje ble fastlagt i retning S-N, omtrent over midten av røysa. Fig.4, L-M. Deretter ble delen av røysa øst for profillinjen utgravd. Under øverste steinlag kom

et omtrent kompakt lag av brun jord som varte ved mellom steinene ned til undergrunnen. Brunjordlaget var iblandet spredte trekullstykker samt noen få konsentrasjoner av trekull. Steininnholdet i røysfyllen forøvrig var av samme karakter som i overflaten og fantes like kompakt gjennom hele røysa. Overgangen røys-undergrunn var den samme som ved de tidligere nevnte røyser.

Vestlige del ble deretter utgravd. En fant de samme stratigrafiske forhold her som i østlige del.

Røysas største høyde ble målt til ca. 0,45 m.

Mesteparten av trekulliblandingen i brunjordlaget syntes å konsentrere seg i overgangen mellom brunjord og undergrunn.

I en trekullkonsentrasjon i røysfyllen ble det innen et rom av 1 dm³ tatt ut en kullprøve.

Det ble funnet et flintstykke med mulig retusj i brunjordlaget. Noen kjent form for gravlegging ble ikke observert.

RØYS XI.

Avdekking. Utseende.

Røysa var dekket av torv. I tillegg var nordøstlige halvdel overdekket av en dekningsvoll anlagt av tyskerne. På grunn av praktiske problemer i forbindelse med fjerning av dekningsvollen, ble den sørvestlige halvdel av røysa først framrenset og utgravd, dernest den nordøstlige del. Beskrivelse av røysas utseende er her likevel gjort under ett.

En profillinje ble fastlagt over røysa i omtrentlig retning ØSØ-VNV, E-F, fig.3, og deretter ble framrensingen påbegynt. Foto 736-2.

Røysas torvlag var ca. 0,10-0,15 m i tykkelse, med et tynt humuslag med bleikjordskikt nederst, 0,02-0,03 m. I periferien i NØ var røysa skadet ved at det her var fjernet masse fra røysa og påfylt ny masse over ved anlegg av den tidligere

omtalte dekningsvoll. Foto 743-13.

Når en unntar skaden i NØ, kan en si at røysa var relativt jevnt oval i periferien med lengdeakse omtrent NV-SØ. Lengde ca. 4,5 m, bredde ca. 3,5 m. Jevnt hvelvet med godt markert overgang mellom periferi og omgivelsene. Overflatesteinene var av omtrent samme karakter som hos røys X.

Foruten innhogget i nordøstlige del av periferien syntes røysa å være uskadd.

Utgraving. Observasjoner.

Øverste steinlag SV for profillinjen ble fjernet. Under dette kom det brun jordiblanding i røysfyllen. I øvre del av røysa var det på flere steder tomrom mellom steinene, mens brunjordlaget syntes å bli noenlunde kompakt i nederste halvdel av røysa. Brunjordinnholdet var iblandet spredte trekullstykker, samt noen mindre kullkonsentrasjoner. I overgangen mellom røysas bunn og undergrunnen, i sørvestlige kvadrant, støtte en på en større trekullkonsentrasjon. Denne artet seg som et sterkt kullblandet brunjordskikt med utstrekning ca. 1 x 0,5 m, tykkelse opptil ca. 0,01 m. Forøvrig var det ingen markert grense mot det øvrige brunjordlaget. Fra denne konsentrasjon ble det tatt en kullprøve.

Steinmassene i den øvrige røysfyll var av omtrent samme karakter som overflatens og like kompakt som i denne.

Foto 726-10.

Overgangen mot undergrunnen var også helt den samme som en hadde iaktatt ved de tidligere røyser.

En grov deretter ut NØ-lige del, som viste samme stratigrafi som sørvestlige del. Skaden i NØ omfattet bare røysas perifere del og kan etter min vurdering neppe ha ødelagt noen vesentlige latente data.

Røysas største høyde ble målt til ca. 0,5 m.

Det ble gjort funn av to små (ca. 1 mm i tverrmål) jernstykker evt. jernutfelling i bleikjordskiktet under røysas torvlag.

Noen kjent form for gravlegging ble ikke observert.

RØYS XII.

Avdekking. Utseende.

Røysa var dekket av torv med tykkelse fra 0,05-0,15 m. I underkant av torvlaget kom en tynn humusstripe med bleikjord-skikt ca. 0,02-0,03 m. I toppen av røysa sto i et hull rester av en trestolpe inntil en større oppstikkende stein.

Etter framrensing fant en at røysa var noenlunde jevnt oval i periferien, med lengdeakse omtrent NNV-SSØ. Lengde ca. 4,4 m, bredde ca. 3,5 m. Utenfor periferien i NNV lå det to steiner. Overflaten var relativt jevnt hvelvet. En observerte en markert forskjell i størrelsen på overflatesteinene i røysas østlige og vestlige halvdel. I V fantes adskillig mer av større stein, godt over hodestørrelse, enn i Ø. Med unntak av dette forhold kan en si at overflatesteinene var av samme kategori som ved røys X. Overgangen fra røysa til omgivelsene var godt markert.

Trestolpen i toppen av røysa gikk ca. 0,25 m ned, målt fra overflaten av steindekket. Omkring stolpen lå 2 eller 3 steiner som syntes pålagt, da vel i forbindelse med stolpens nedsetting. Andre skader enn hullet i forbindelse med trestolpen ble ikke konstatert. Foto 732-5 og 743-3. Ved et uhell i felten ble røys XII's periferi galt inntegnet og må derfor sløyfes. Beskrivelsen, samt den fotografiske dokumentasjon, gir oss imidlertid det nødvendige bilde av røysas periferi, og sett i relasjon til de andre røysene er det intet spesielt ved denne.

Utgraving. Observasjoner.

En profillinje ble fastlagt i retning S-N omtrent over midten av røysa. Fig. 2. p.34-36. Deretter ble utgraving påbegynt øst for profillinjen. Under øverste steinlag kom et kompakt lag av brun jord som gikk mellom steinene helt ned til undergrunnen. Brunjordlaget var iblandet trekullpartikler, og det syntes som om iblandingen ble større dess lenger ned en kom i røysa. Steinfyllen hadde samme karakter og var like kompakt gjennom hele røysa, som i overflaten. Overgangen røys/undergrunn var den samme som tidligere.

Vestlige halvdel av røysa ble deretter utgravd, og ga ingen ny informasjon fra den en hadde fått i østlige del. Røysas største høyde ble målt til ca. 0,55 m.

Nederst i røysas brunjordlag, ved overgangen mot undergrunnen, ble det konstatert én mindre kullkonsentrasjon i tilknytning til hvilken det ble funnet skjørbrønt stein. Noen kjentform for gravlegging ble ikke observert.

RØYS XIII.

Avdekking. Utseende.

I toppen av røysa var steiner synlige i dagen før utgraving ble påbegynt. Ved framrensingen fant en at den var dekket av et ca. 0,02-0,03 m tykt moselag som ut mot periferien gikk over i torv som ble tykkere jo lenger en kom ut mot røysas ytterkanter. Her var torvlaget opptil 0,4 m i tykkelse og hadde under seg et tynt humuslag med bleikjordskikt, 0,02-0,03 m.

Røysa var litt ujevnt oval i periferien, med lengdeakse omtrent NNW-SSØ. Lengde ca. 7,7 m, bredde ca. 6,5 m. I V og VNW var periferiens krumning meget svak og nærmet seg en rett linje. Overflaten var lett hvelvet, med jevn krumning. Den var noenlunde jevn og besto av fra neve- til hodestor stein av hovedsakelig kantrundet form. På noen få steder brøt større stein med den jevne overflaten forøvrig.

Foto 740-3 og 5.

Overgangen mellom periferi og omgivelsene var klart markert. Det ble ikke observert skader på røysa.

Et avvik i dokumentasjonsprosedyren her oppsto da en ikke fikk tatt skikkelige planbilder av røysa. En måtte nøye seg med de stereoskopiske bilder tatt ovenfra samt fra siden for dokumentasjon av røysas utseende og form i overflaten.

Utgraving. Observasjoner.

En profillinje ble fastlagt i omtrentlig retning VSV-ØNØ, fig. 5. P-Q. En fjernet deretter de øverste steinlagene SØ for profillinjen. Mellom steinene var det nesten fullstendig tomrom til ca. 0,4 m nede i røysa, målt fra overflaten midt i profilet. Over dette nivå fantes brunjord i enkelte spredte konsentrasjoner, infiltrert med planterøtter. Fra dette nivå og ned til undergrunnen var steinfyllen iblandet et kompakt lag brun jord som inneholdt spredte trekullstykker. Noen få mindre trekullkonsentrasjoner fantes i brunjordlaget. Fra en av disse ble det tatt kullprøve. Profiltegningen, fig.6, viser det kompakte brunjordlagets orientering i røysprofilet.

Ved bunnen av brunjordlaget kom en brå overgang til stor grad av iblanding av trekull. Etter å ha konstatert dette over et større areal og funnet at det måtte strekke seg inn under annen halvdel av røysa, ble graving her foreløpig stoppet. En påbegynte deretter utgraving av røysas annen halvdel. Denne ga ingen spesiell informasjon om konstruksjon eller lagfølge forskjellig fra sørøstlige del. En fant at brunjordlaget i røysa som helhet lå som en kompakt, noe uregelmessig, omvendt skålformet forhøyning med bunnens sentrum orientert konsentrisk til røysbunnens sentrum. Utenfor denne kompakte kjernen fantes en del brunjord spredt, særlig i området ved periferien. Over en del av bunnflaten i brunjordlaget var det at de større kullmengder framkom.

En frila kullkonsentrasjonen i hele dens utstrekning, og det viste seg at den strakte seg et godt stykke inn under røysas nordvestlige halvdel. Kulliblandingen var så stor at en har valgt å bruke benevnelsen brannlag.

Brannlaget besto av steril sand, brunjord, trekull og brent bark sammenblandet, her nevnt i rekkefølge etter graden av iblanding. (Mest steril sand.) Laget ytret seg som en flate, svakt hellende mot vest, med noe usikre avgrensninger til siden, men innenfor et areal av 3,5 x 2,5 m. På fig. 5 har en forsøksvis tegnet inn den utstrekning av brannlaget hvor trekullet var konsentrert, mens det utenfor disse grenser fantes mer spredt. Lagets tykkelse varierte fra 0-0,03 m.

Stratigrafisk utgjorde dette laget et skikt i bunnen av røysas brunjordlag. Under dette laget fantes utelukkende steril brun sand og grus. Overgangen fra det overliggende brunjordlag og overgangen til det underliggende sterile lag var begge meget brå. Røysfyllens steinmasse var like kompakt i brunjordlaget og brannlaget som i overflaten.

Trekullstykkene i laget var av størrelse opp til 3-4 cm i største tverrmål og var spredt jevnt utover. Det samme var tilfelle med stykkene av brent bark, her var største tverrmål ca. 5 cm. Omlag 27g bark ble funnet. På tre steder innen brannlaget fantes trekull i tydelig større konsentrasjon enn ellers, innenfor områder av ca. 0,10 x 0,10 m. Inntil, og delvis i en av kullkonsentrasjonene ble det funnet ca. 9g brente bein innenfor et areal av ca. 0,20 x 0,20 m. Der beina ble funnet, ble det innenfor et areal av ca. 0,3 x 0,4 m tatt ut en kullprøve.

Overgangen mellom røysas bunn og undergrunnen var, når en unntar brannlaget, som hos de tidligere røysene.

I tillegg til de andre funn, ble et flintstykke funnet i brunjordlaget.

De ytterste steinene i røysas periferi ble ikke fjernet ved utgravingen. En lot dem stå igjen inntil videre for å markere hvor røysa hadde vært.

RØYS XIV.

Avdekking. Utseende.

Røysa var dekket av torv med tykkelse ca. 0,05-0,15 m. Under torvlaget kom 0,02-0,03 m humus med bleikjordskikt. Etter framrensing viste røysa seg å være litt oval i periferien med lengdeakse i N-S-retningen. Lengde ca. 3,4 m, bredde ca. 3,0 m. Overflaten meget svakt hvelvet i de perifere områder, toppflaten omtrent plan. Det var omtrent samme karakter på steinene i overflaten som t.eks. hos røys X.

Overgangen fra periferi til omgivelsene var godt markert. Røysa hadde ingen påvisbare skader. Fig.4. Foto 741-4.

Utgraving. Observasjoner.

En profillinje ble fastlagt i retning S-N, omtrent over midten av røysa. N-O, fig.4. Deretter ble delen øst for profillinjen utgravd. Fra under øverste steinlag til ned på undergrunnen var det et kompakt lag av brun jord iblandet trekullpartikler mellom steinene. Røysas steinfyll forøvrig var av samme karakter og like kompakt som overflatens. Fig.6, profil røys XIV. Andre halvpart av røysa ble deretter utgravd. En gjorde her de samme stratigrafiske iakttakelser som i første halvdel. Røysas største høyde ble målt til ca. 0,35 m. Det syntes som om det var relativt mindre kull i brunjordlaget i røys XIV enn ved de andre røysene. Overgangen røys/undergrunn var som ved de tidligere utgravde røyser. Det ble gjort funn av ett flintstykke i røysa, ukoordinert, da det ble oppdaget i fyllmassen etter at denne var fjernet fra sin opprinnelige plass i røysa.

Noen kjent form for gravlegging ble ikke observert.

FUNNOVERSIKT.

En har i funnlista satt opp oversikt over det materiale som er kommet inn til Museet fra utgravingen. Her har en således tatt med både det en vurderte som relevante funn og funn hvis relevans det var tvil om. I tillegg er tatt med de uttatte jordprøver.

Fra funn nr. 11 og 18 ble trekull tatt ut og sendt til analyse for C-14-datering, kfr. avsnitt DATERING. De funn som eventuelt kan knyttes til en kjent form for gravlegging utgjøres av nr. 16-18.

F U N N L I S T E

T-nr.	Funn-nr.	Type	Funnsted	Funnforhold	Koordinater
19587	1	Flintavslag	Røys V	I brunjordsmonn mellom steinene i røysa.	-14,20x 4,70y -0,05z
	2	Flintavslag	"	"	-13,80x 4,35y -0,05z
	3	Flintavslag	"	"	-13,85x 4,65y 0,05z
	4	Flintavslag	"	"	-13,90x 6,25y 0,05z
19588	5	Flintstykke	Røys VI	Under torvlaget mellom steinene øverst i røysa.	-9,60x 10,59y 0,10z
19589	6	Flintavslag	Røys IX	Nederst i røysa i brunjordsmonn mellom steinene.	0,70x -8,65y -0,25z
	7	Flintstykke med retusj.	Voll 3	Under torvlaget, mellom steinene øverst.	0,75x -10,35y -0,20z
	8	Flintstykke	"	"	1,45x -9,05y -0,05z
	9	Trekull	"	Nederst i brunjordlaget, mellom steinene.	-2,40x -10,85y -0,44z
19590	10	Flintstykke m. mulig retusj.	Røys X	I brunjordlaget mellom steinene.	4,35x 5,15y -0,20z
	11	Trekull	"	Fra konsentrasjon i brunjordlaget.	4,30x 3,20y 0,10z
19591	12	Jern el. jernutfelling	Røys XI	I bleikjordlaget under torva.	-3,45x 13,90y 0,15z
	13	Trekull	"	Fra konsentrasjon nederst i brunjordlaget.	-4,80x 13,35y -0,15z
19592	14	Skjørbrønt stein	Røys XII	I kullkonsentrasjon nederst i brunjordlaget.	15,60x 20,60y -0,45z
19593	15	Flintstykke	Røys XIII	I brunjordlaget mellom steinene.	27,50x 14,50y -0,50z
	16	Brente bein	"	I brannlaget.	28,85x 15,10y -0,45z
	17	Brent bark	"	"	
	18	Trekull og brunjord	"	"	28,85x 15,10y -0,45z
	19	Trekull	"	Fra konsentrasjon i brunjordlaget.	29,15x 14,65y -0,50z
19594	20	Flintavslag	Røys XIV	Ukjent sted i røysa.	
19595	21-48	Jordprøver			

DATERING.

De funn eller observasjoner som ble gjort ved utgravingen tillater etter det en kan se neppe noen rent arkeologisk datering av fornminnene. Jeg vil forøvrig også her henvise til Løken -74.

To av de uttatte kullprøver ble sendt til C-14-datering. Nr. I ble uttatt i brannlaget, røys XIII, og nr. II fra en konsentrasjon av trekull i røysfyllen røys X.

Prøve I, dat. nr. T-2016, dateringsresultat 3340 ± 70 år før nåtid. (1950). Furu.

Prøve II, dat.nr. T-2015, dateringsresultat 2340 ± 50 år før nåtid. Furu.

Benevnt tradisjonelt vil en da ha at I faller innen eldre bronsealder, mens II faller innen keltertid.

Forutsetter en at begge dateringene gir et riktig bilde av de kronologiske forhold, vil dette ha sine konsekvenser for tolkingen av fornminnene. Prøve I synes da å være så tidlig at brannlaget vanskelig kan utgjøre noen grav, men heller må anses å være noe annet, til eksempel et bålsted i en annen forbindelse. Selv om røysformen tradisjonelt burde kunne henføres til eldre bronsealder, så er det neppe grunn til å anta en så tidlig branngrav. Det synes ikke å være spesiell grunn til å ta opp noen sammenligning med C-14-daterte branngraver fra eldre bronsealder andre steder i Norge. Mer naturlig er det å tenke seg at det ved brenningen har vært brukt gammel ved, til eksempel trerøtter fra myrer.

Prøve II stemmer bedre overens med det en på forhånd har antatt. Denne prøven gir i alle tilfelle en øvre grense i tid for anleggelsen av røys X, enten kullet stammer fra et likbål eller en eventuell skogbrann tidligere. Med en viss forsiktighet kan denne datering gi en pekepinn om anleggstid for en del av feltet, da den kan knyttes til et visst sammenligningsgrunnlag. Ved utgravinga i 1974 fant en på gravfeltet ei kullgrop. (Løken -74). Ei lignende er funnet på Hollingen, inne på fastlandet i Aukra kommune. Kullgropa fra Hollingen er C-14-datert til 2320 ± 70 år før nåtid. En ser her overens-

stemmelsen med vår prøve II, fra et felt som inneholder ei liknende kullgrop.

Hittil har en altså bare fått vage indikasjoner på hvor dette gravfeltet skal plasseres i tid. Etter min mening synes disse indikasjoner snarere å helle mot eldre jernalder enn mot bronsealder.

For å få et bilde av feltets kronologiske stilling, er det nødvendig å få analysert flere kullprøver etter C-14metoden. Blant andre vil det være svært viktig å få analysert prøver fra kullgropa som ble utgravd i 1974, da denne utgjør bindeledd i sammenligningen.

VURDERING.

Ved siden av de vurderinger som er foretatt tidligere, skal jeg her ta med noen få betraktninger som synes relevante og som gir gravingsleders syn på en del fenomener.

Samtlige fornminner som ble utgravd syntes urørte hva eventuell plyndring angår. Der det var påført skader, syntes disse svært små og kunne ikke hatt noen innvirkning på eventuelle gravanlegg av kjent slag i røysene. Av utseendet i røysenes perifere del å dømme, har de vært noenlunde jevnt ovale eller sirkulære i omkrets. Forutsetter en at periferien opprinnelig har vært jevn i konstruksjonen, må de utflytende deler av periferien på enkelte røyser ha oppstått ikke lenge etter røysenes anleggelse. Dette fordi den samme tykkelse på torvlaget fantes både over de perifere deler av røysene og steinene utenfor.

Når en ser bort fra brannlaget i røys XIII, som jeg skal komme tilbake til, kan jeg ikke se noe som spesielt taler for å tolke kullinnholdet i røysene som rester etter likbål. Jeg vil her slutte meg til Løkens mening om at trekullet sannsynligvis stammer fra en brann før røysenes anleggelse, fordi det også fantes trekull i Voll 3 og i øverste jord- og gruslag utenfor røysene.

Flintstykkene, den skjørbrante steinen og den ene jernbiten/-utfellingen som ble funnet, synes for meg ikke å ha direkte

tilknytning til fornminnene som sådanne og ei heller direkte betydning for forståelsen av disse. Det synes som om disse stykkene er kommet tilfeldig med i massen ved oppbyggingen av røysa. Det retusjerte flintstykket som ble funnet øverst i Voll 3, gir oss en antydning om at røysas innhold av jord kan være hentet ved en steinalderlokalitet, og da sannsynligvis i nærheten. Det er forøvrig kjent svært mange steinalderfunn nært opptil dette området. Røysene viste i hovedtrekk samme konstruksjon. De var bygd opp av stein og trekullblandet mager brun jord med relativt stort mineralinnhold. Den type jordsmonn som denne brune jorden syntes å ligge nærmest, er den som en finner representert i et brunjordprofil. Jordinnholdet i røysene var imidlertid svært magert hva angår humusiblanding og viste ikke brunjordprofilets karakteristika, men syntes derimot omrota. Et meget tynt brunjordlag fantes forøvrig under torva flere steder i området omkring og inntil noen av røysene. Det er vel da naturlig å tenke seg at utelukkende lokale byggematerialer er brukt, rullestein og delvis omdannet humus med sterk iblanding av sand, som alt sammen finnes i nærheten.

Ut fra nivelleringene ligger alle røysene på en praktisk talt horisontal flate. Tenker en seg det dekkende torvlag borte, kan røysene opprinnelig i høyden ha ligget på et meget tynt torv/humuslag (nå omdannet til en brunjordstripe), eller de er anlagt direkte på undergrunnsgrusen.

Årsaken til sammenkittingen i undergrunnsgrusen må ses i sammenheng med utfelling av jern eller andre forbindelser. Denne sammenkittingen har ført til dårlig drenering og myrdannelse på feltet og en må vel her først og fremst søke årsaken til de dårlige konserveringsforhold.

Brannlaget i underkant av røys XIII synes ikke å kunne tolkes helt entydig. Dets stratigrafiske plassering tilsier ikke at det nødvendigvis må tilhøre den overliggende røys, selv om dette må anses som sannsynlig. Ettersom laget lå rett ovenpå den sterile undergrunn i underkant av røysas brunjordlag, er det ikke utelukket at brannlaget kan ha vært et faktum allerede før røysa ble anlagt. Beina som ble funnet er ikke

analysert, slik at en ikke vet hvorvidt de stammer fra dyr eller menneske. I en av beinstumpene er det et tydelig ikke gjennombrutt hull, ca. 3 mm i diameter og dybde også ca. 3 mm. En annen beinstump har også antydning til et lignende hull. Det synes som om hullene er boret med hensikt da veggene er svært jevne.

Mine tolkingsforslag til dette brannlaget er følgende:

1. Det er en branngrav med rester av likbål samt de spede rester av menneskebein, eventuelt gravgaver av bein. Hvorvidt barken som ble funnet opprinnelig kan ha vært oppbevaringskar for beina, er det neppe mulig å avgjøre. Intet spesielt tyder på det. Den overliggende røys er lagt opp over graven i forbindelse med den. Dersom denne tolking er riktig, synes C-14-dateringene fra brannlaget å være for tidlig. En må imidlertid her ta med i betraktningen at gammel ved kan være benyttet ved brenningen og at trekullet da ikke kan datere gravlegginga.

2. Det er en bål plass, med rester av dyrebein som ikke har noen intensjonell forbindelse med den overliggende røys, og således må dateres forut for denne. I dette tilfelle vil dateringen kunne stemme overens med det faktiske forhold.

Etter min mening synes alternativ 1 å være mest sannsynlig. Dette får imidlertid beinanalysen evt. nye C-14-dateringer være med å avgjøre.

Løken har drøftet alternative tolkingsmuligheter for røysanleggene i sin rapport, og det er egentlig ikke stort jeg kan bidra med i tillegg. Den regelmessighet som disse røysene er bygd opp med, synes ikke å finne noe sammenligningsgrunnlag utenom gravrøysen. Det synes dessuten som om røysene er såvidt like i utseende og oppbygging at det ikke er noen grunn til å anta forskjellige tolkinger for forskjellige røysen. Fruktbare hypoteser omkring dette fornminnefelt må etter min mening først få en mer solid bakgrunn i form av flere og noenlunde entydige C-14-dateringer.

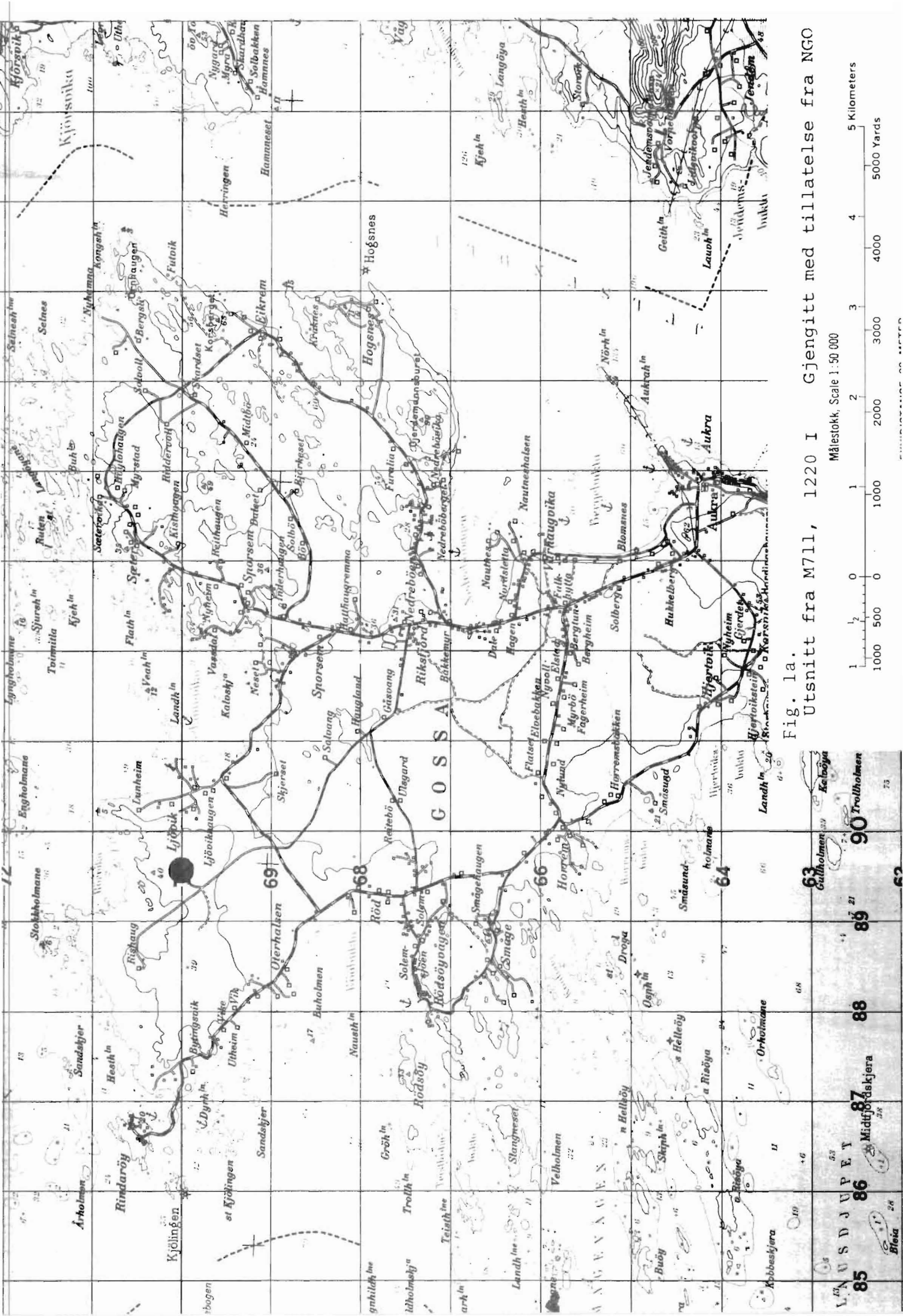
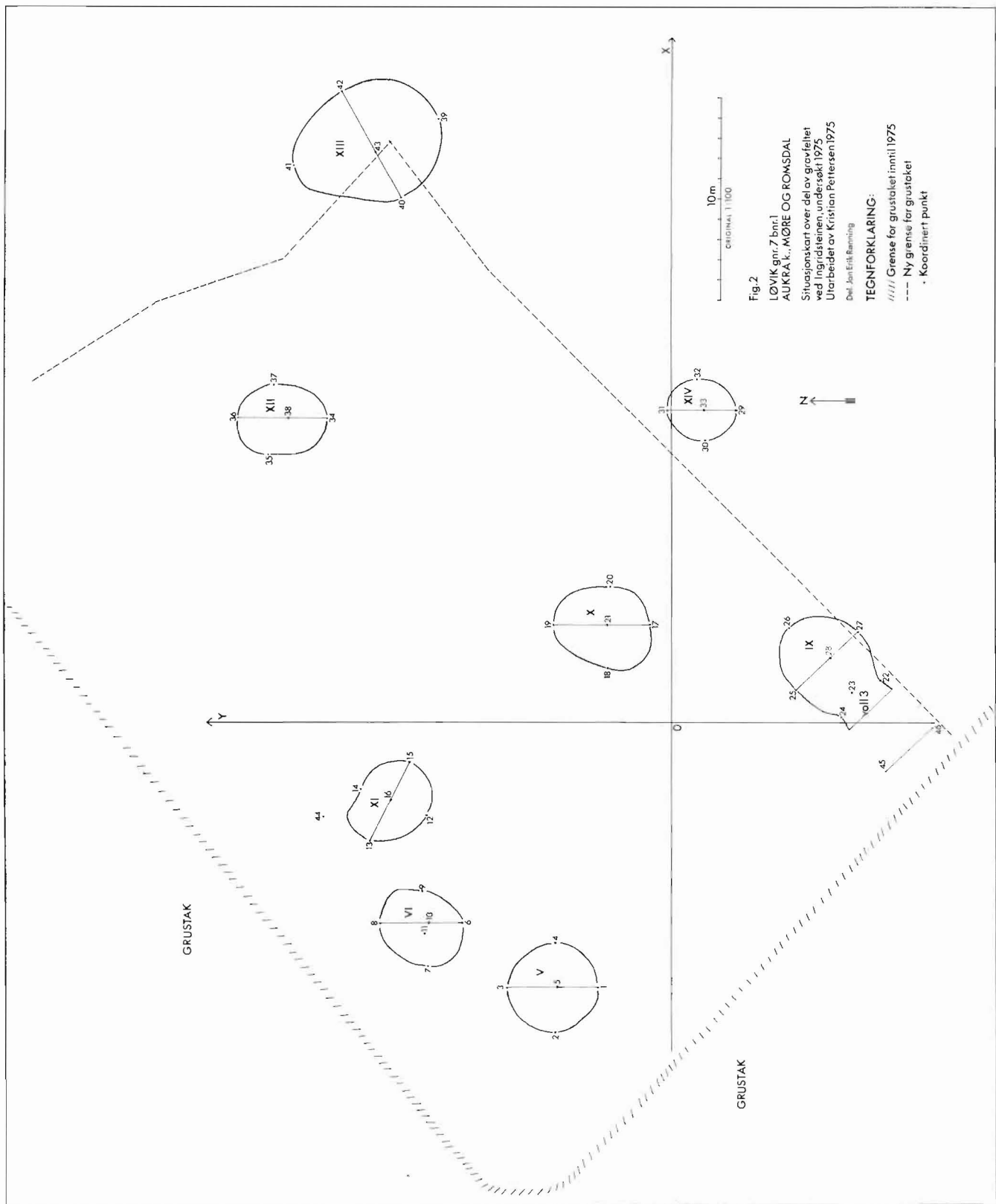

Fig. 1a.
Utsnitt fra M711, 1220 I Gjengitt med tillatelse fra NGO

Målestokk, Scale 1:50 000

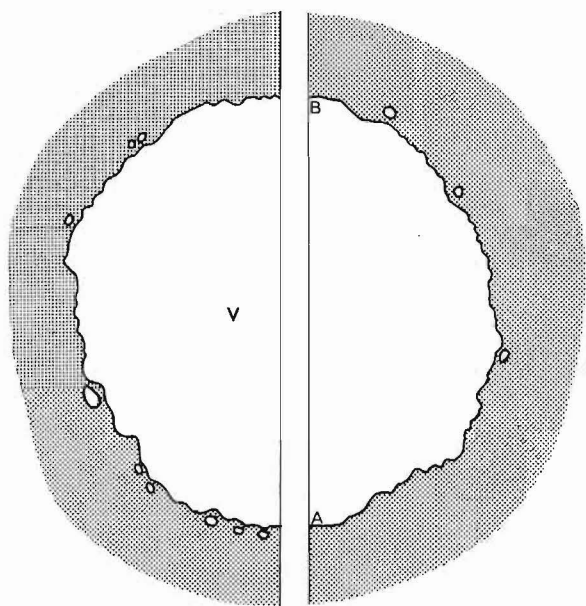
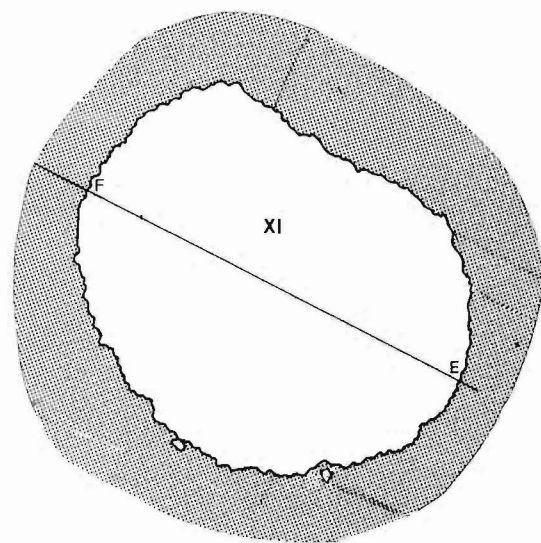
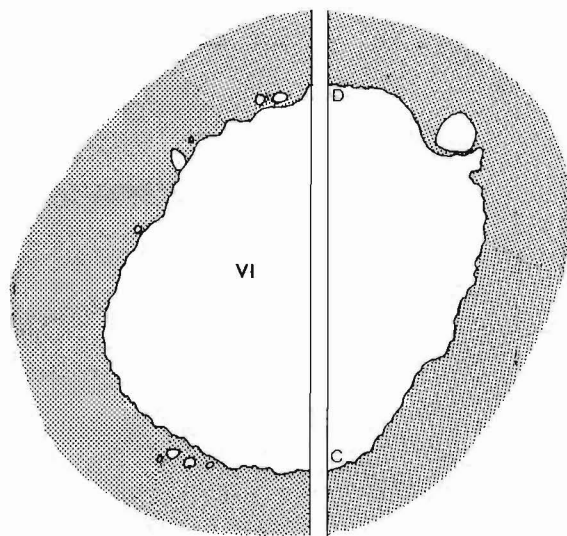

Fig. 3

LØVIK gnr. 7 bnr. 1

Aukra k., Møre og Romsdal

Gravfeltet ved Ingridsteinen

Røysene V, VI og XI

Tegnet av Kr. Pettersen -75

Del. J. E. Rønning

0 1 2 3m

Orig. målestokk 1:50

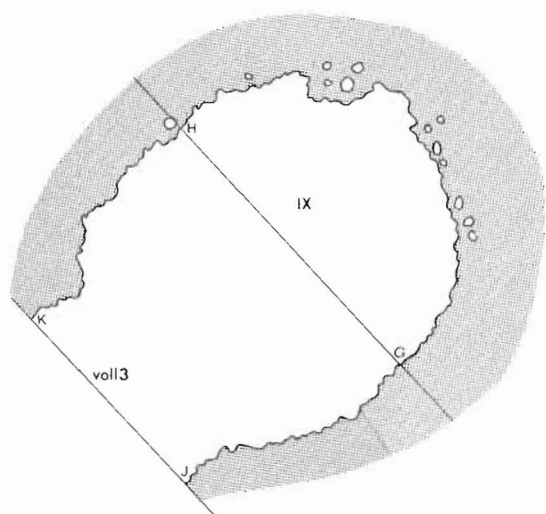
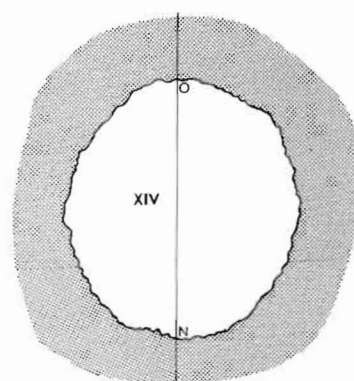
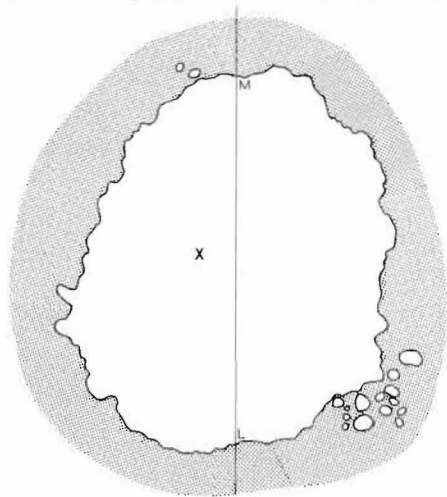

Fig. 4

LØVIK gnr. 7 bnr. 1

Aukra k., Møre og Romsdal

Gravfeltet ved Ingridsteinen

Røysene IX, X og XIV, samt voll 3

Tegnet av Kr. Pettersen -75

Del. J. E. Rønning

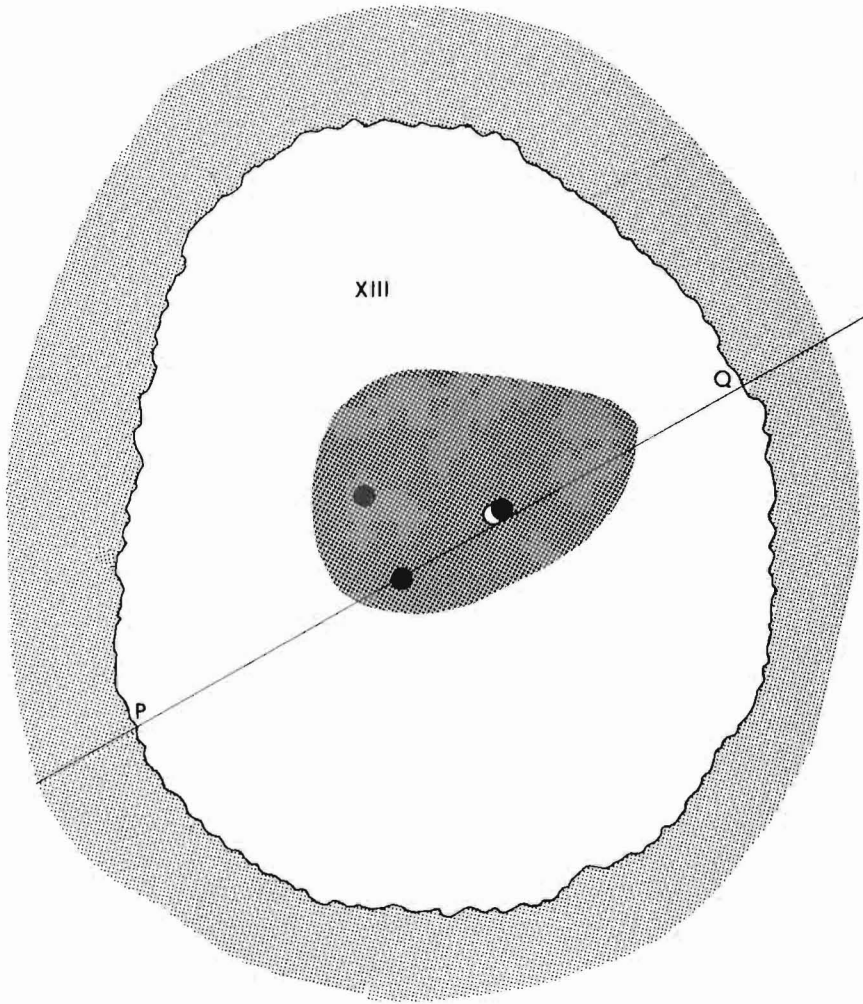
0 1 2 3m

Orig. målestokk 1:50

Fig. 5
LØVIK gnr. 7 bnr. 1
Aukra k., Møre og Romsdal
Gravfeltet ved Ingridsteinen
Røys XIII

Tegnet av Kr. Pettersen
Del. J. E. Rønning

- konsentrasjon av trekull
- konsentrasjon av brente bein
- ▨ brannlagets omtrentlige utstrekning

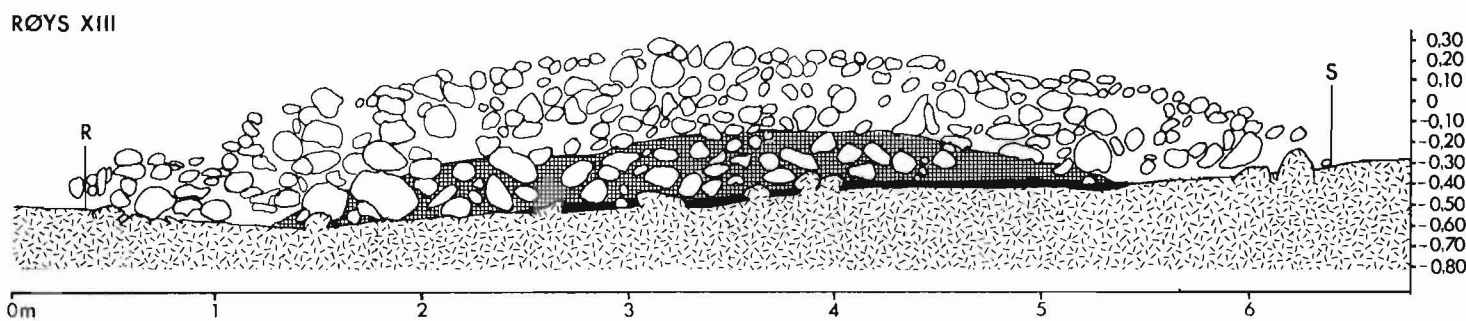
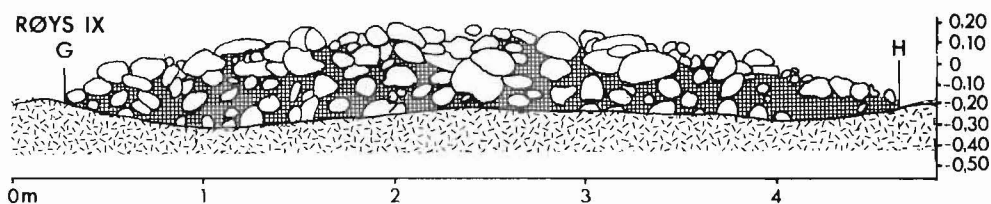
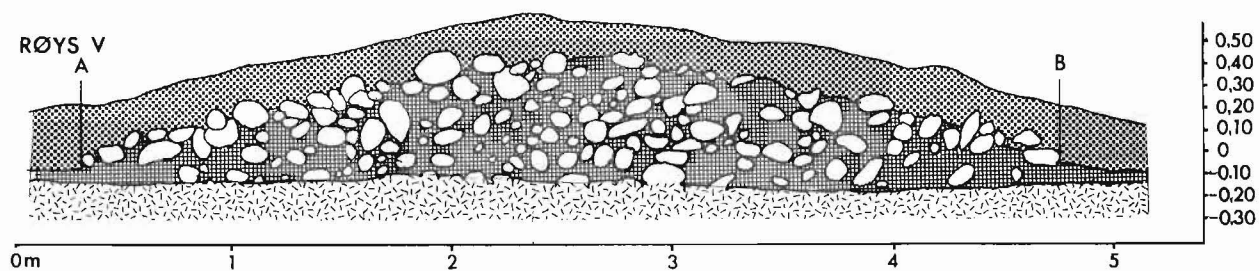
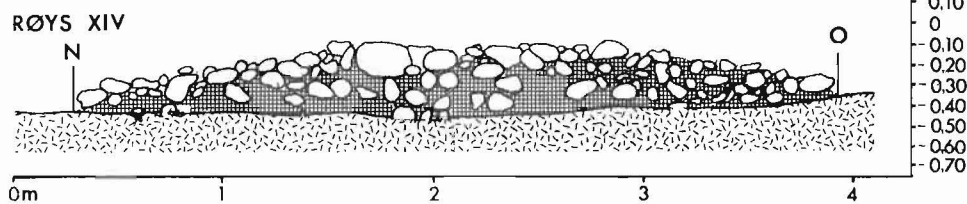

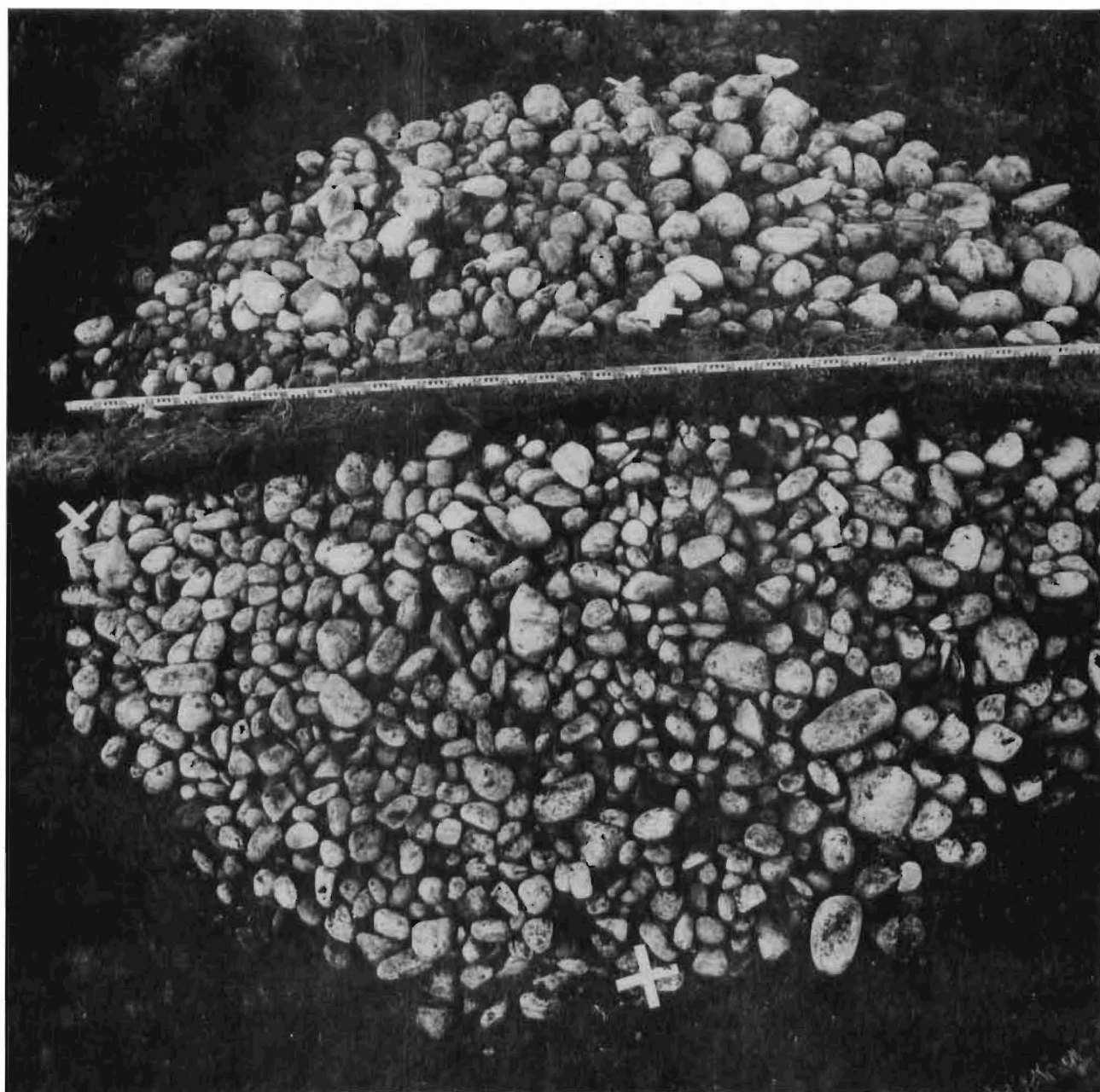
Fig.6

LØVIK gnr.7 bnr.1
Aukra k., Møre og Romsdal
Gravfeltet ved Ingridsteinen
Profil, røysene V, IX, XIII og XIV
Uttegnet av Kr. Pettersen

Del.: J.E. Rønning

- Torv/humus
- Brunjord iblandet trekull
- Undergrunn; grus og sand
- Brannlag

734-6

Foto: Kr. Pettersen.

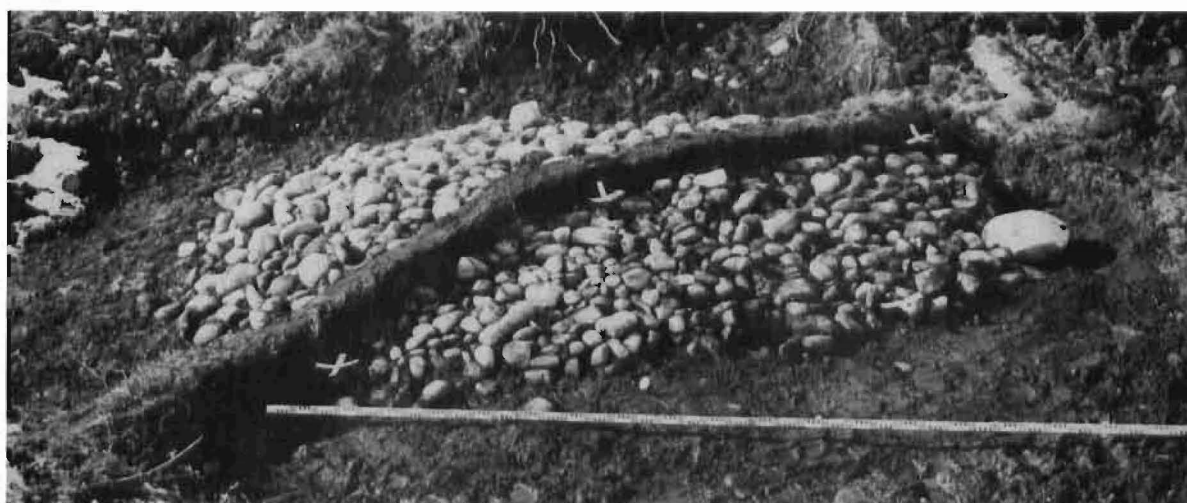
Røys V, østlige halvpart nederst. Sett ovenfra.

729-12

Foto: Kr.Pettersen.

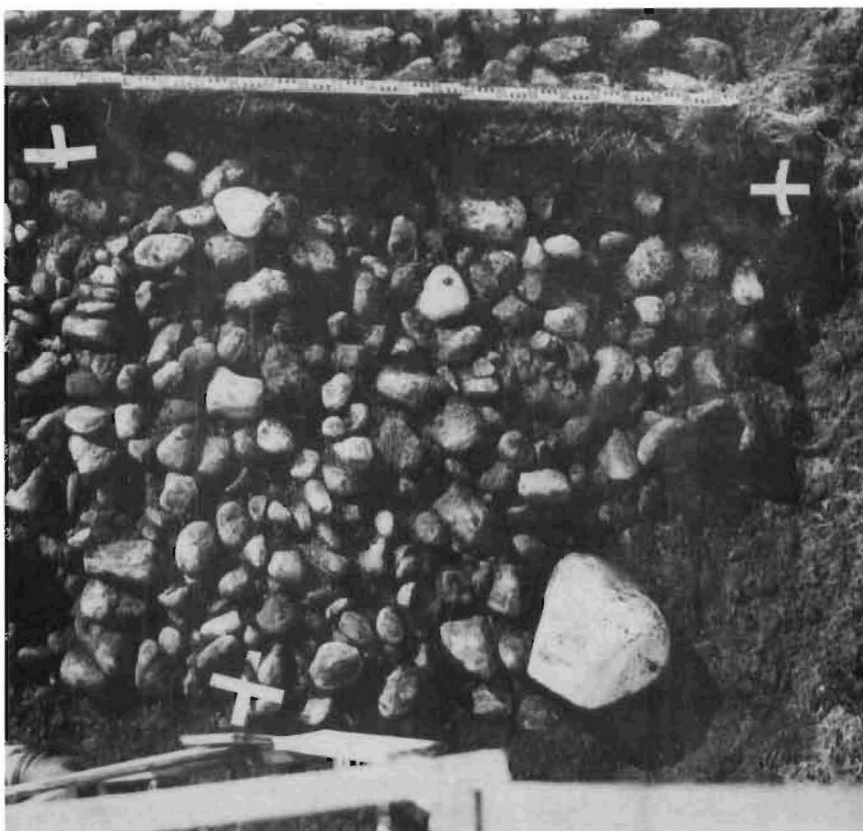
Røys V, vestlige halvpart, nordlige kvadrant.

728-3

Foto: Kr.Pettersen.

Røys VI, sett fra SØ.

728-1

Foto: Kr.Pettersen.

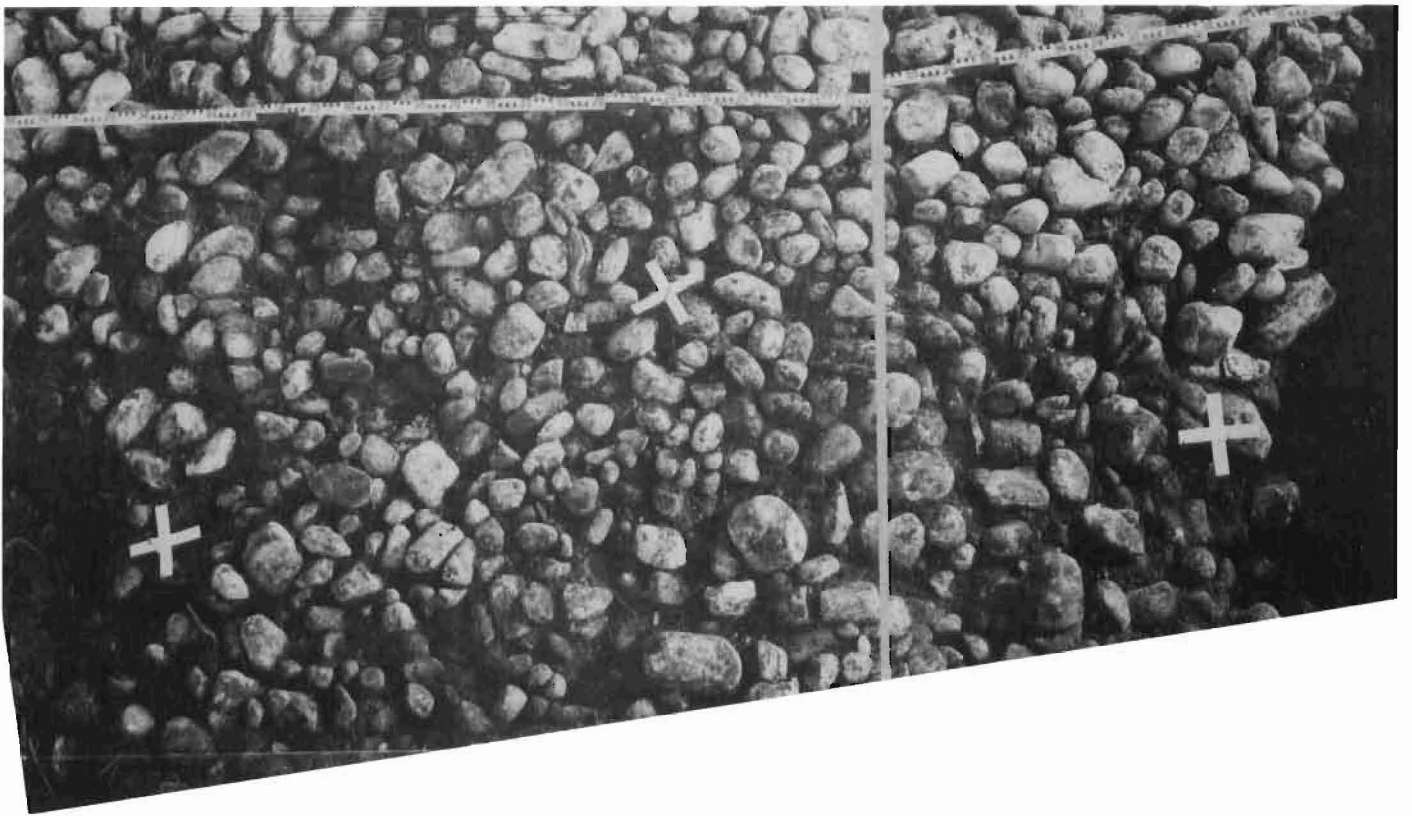
Røys VI, nordøstlige kvadrant. Sett ovenfra.

741-10

Foto: Kr.Pettersen.

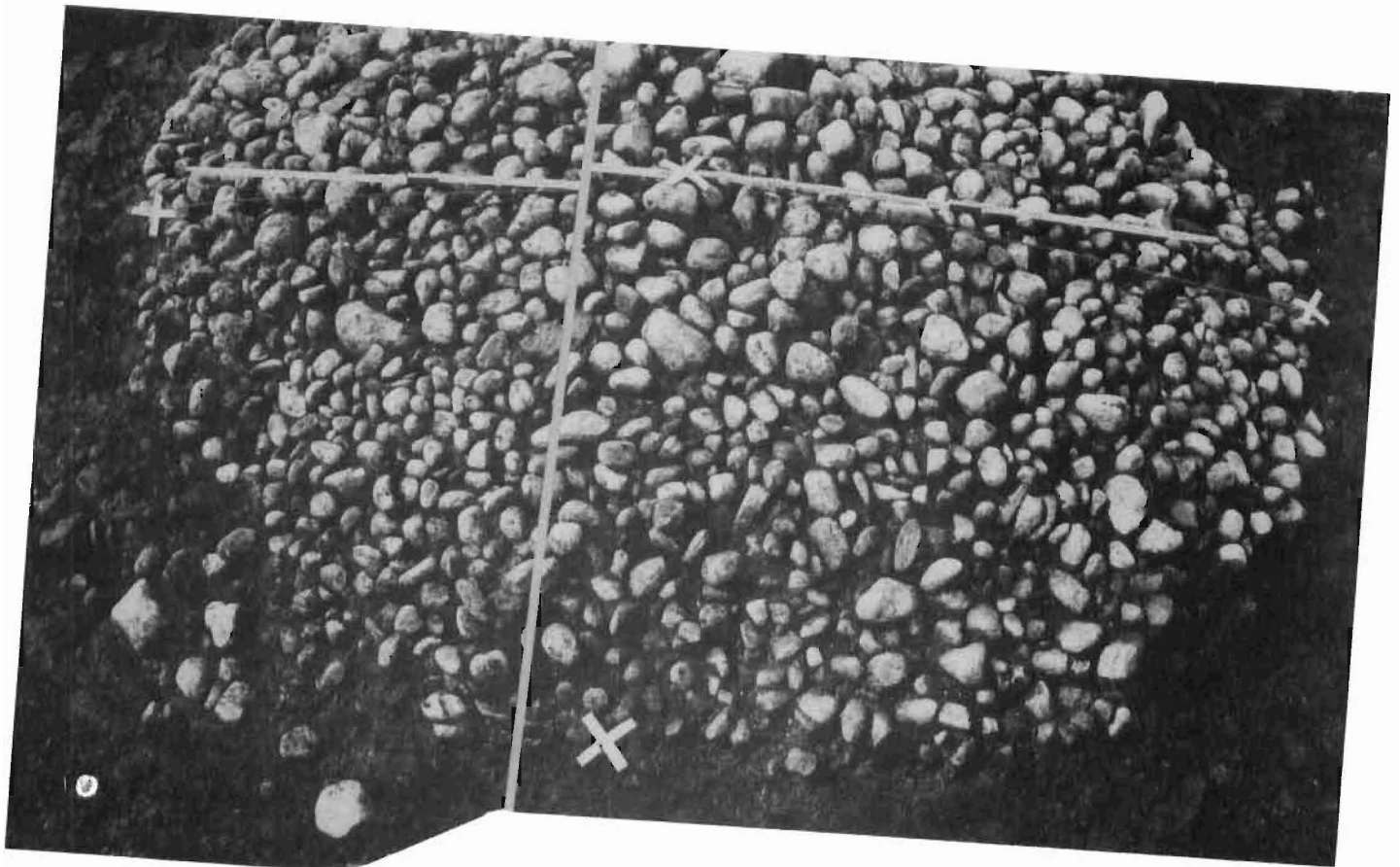
Røys IX, nordøstlige halvdel. Sett fra ØNØ.

738-13,10

Foto: Kr.Pettersen.

Overgang røys IX - voll 3. Sett ovenfra SV.

733-12,11

Foto: Kr.Pettersen.

Røys X, sett ovenfra Ø.

736-2

Foto: Kr.Pettersen.

Røys XI, sørvestlige halvpart. Sett fra SSV.

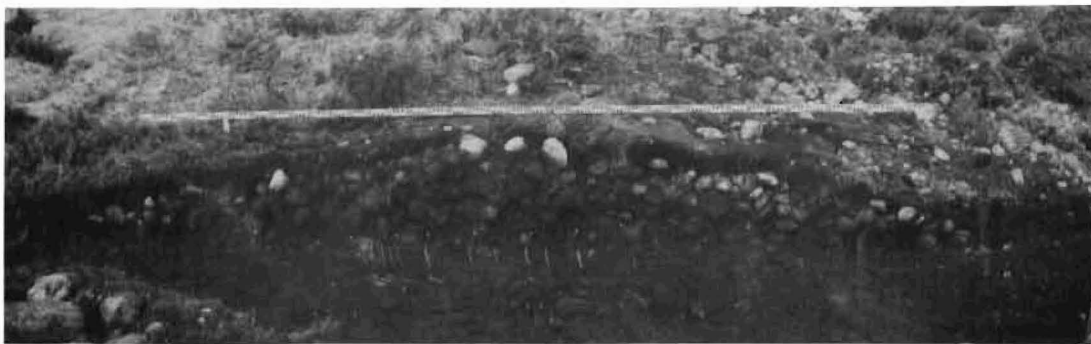

743-13

Foto: Kr.Pettersen.

Røys XI, nordøstlige halvpart. Sett fra ØNØ.

Røysa skadd i periferien til høyre.

726-10

Foto: Kr.Pettersen.

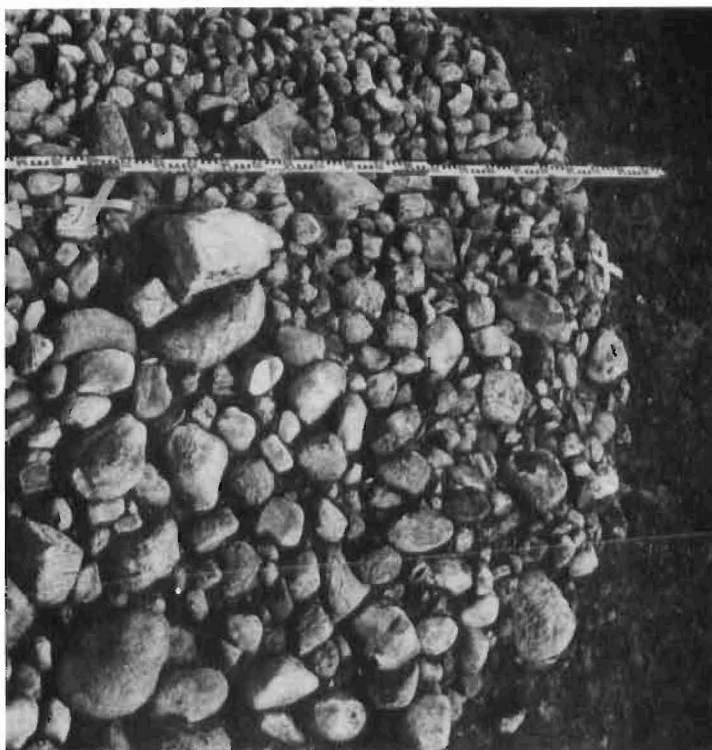
Røys XI, profil sett fra SV.

732-5

Foto: Kr.Pettersen.

Røys XII, sett fra ØSØ.

743-3

Foto: Kr.Pettersen.

Røys XII, mesteparten av sørlige halvpart. Sett ovenfra V.
Trestolpen var plassert i hullet mellom krysset og den hvite
steinen oppe til venstre i bildet.

740-5

Foto: Kr.Pettersen.

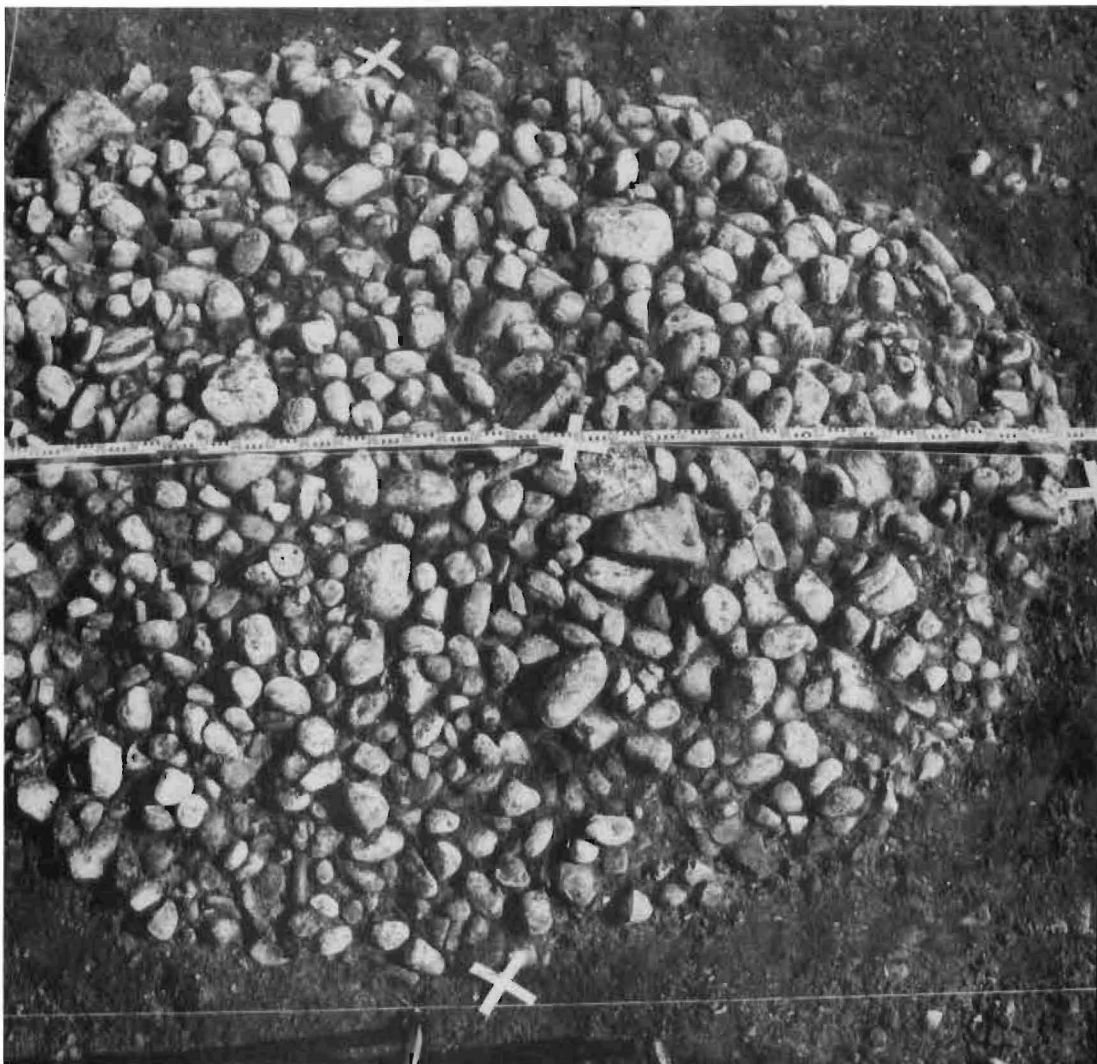
Røys XIII under avdekking. I bakgrunnen grustaket og utsikt mot Otterhals. Sett fra NØ.

740-3

Foto: Kr.Pettersen.

Røys XIII, sett fra SØ.

741-4

Foto: Kr.Pettersen.

Røys XIV, sett ovenfra V.

1076-1 (Kopi fra slide.)

Foto: Kr.Pettersen.

Røys IX, sørvestlige halvpart, under avdekking. Sett fra ØNØ.
Voll 3 fortsetter mot grustaket til høyre.

DEL II
UTGRAVING 1976
VED
ROLF SCHEEN

I N N H O L D

BAKGRUNNEN FOR UTGRAVNINGEN. INNLEDNING	s. 49
PRAKTISKE OPPLYSNINGER	s. 50
FORMÅLET MED UNDERSØKELSEN. ARBEIDSPROGRAM	s. 50
REFERANSER	s. 51
MÅLESYSTEMET	s. 51
BESKRIVELSE AV UNDERSØKELSESOMRÅDET, FORNMINNENES UTSEENDE OG BEVARINGSFORHOLD	s. 52
AVTORVINGEN AV UNDERSØKELSESOMRÅDET	s. 53
OBSERVASJONER UNDER AVTORVINGSARBEIDET	s. 54
FREMANGSMÅTE VED UTGRAVNINGEN	s. 54
RØYS XV	s. 56
RØYS XVII	s. 58
RØYS XVIII	s. 62
RØYS XXIII	s. 62
RØYS XXV	s. 64
RØYS XXIV	s. 66
RØYS XXVIII	s. 68
RØYS XVI	s. 69
FUNNLISTE	s. 73
TREKULLPRØVENE	s. 74
JORDPRØVENE	s. 75
KARTLEGGING OG SIKRING AV FELTET	s. 78
OVERSIKT OVER AVMERKEDE FORNMINNER PÅ SITUASJONSKART OVER GRAVFELTET VED INGRIDSTEINEN	s. 79
SAMMENFATNING KONKLUSJON	s. 80
SITUASJONSKART	
PLANTEGNINGER	
FOTOILLUSTRASJONER	

BAKGRUNNEN FOR UTGRAVNINGEN. INNLEDNING.

Sommeren 1976 ble den 3. og den i nærmeste fremtid siste utgravningen på gravfeltet ved Ingridsteinen i Løvik på Aukra foretatt.

Bakgrunnen for utgravningen var som de to foregående år, Aukra kommunes fortsatte behov for sand og grus til vei-anlegg på øya (jfr. T.Løken: 1974 og K.Pettersen: 1975).

Av økonomiske grunner ønsket kommunen å få ta enda mer masse fra øyas eneste kjente forekomst av god sand og grus.

Da størsteparten av gravfeltet har ligget og fortsatt ligger på denne grusforekomsten, søkte Aukra kommune DKNVS Museet om frigivelse av ytterligere en del av det allerede sterkt berørte gravfeltet.

Etter en inngående vurdering av bl.a. feltets arrondering, fant Museet å kunne frigi et område med 6 synlige røyser (i tillegg kom enda 2 som ble oppdaget under utgravningene, røys XXIII og XXVIII) etter forutgående utgravning for arbeidsherrens regning.

Det ble gjort helt klart at dette måtte bli det absolutt siste inngrep i gravfeltet som nå var blitt meget sterkt redusert. Det ble understreket at det av vitenskapelige hensyn er meget viktig at resten av feltet får ligge urørt. Til 1975 hadde de arkeologiske undersøkelsene gitt svært sparsomme opplysninger om hva slags graver en står overfor, og dateringene må sies å være til dels usikre.

I fremtiden vil vi kanskje få bedre metoder som kan gi oss flere og mulig andre data enn dem vi har til rådighet i dag, og vi vil kanskje kunne oppnå sikrere tolkninger av de tilsynelatende funntomme gravene vi står overfor i Løvik.

PRAKTISKE OPPLYSNINGER.

Undersøkelsene i felten varte fra den 11.mai til den 6.juni 1976. Deltakere var: Rolf Scheen (leder), Helge Sørheim (assistent), Leif Oterhals (feltarbeider) og Frode Oterhals (feltarbeider). I tillegg kommer en rekke kommunalt leide og ansatte mannskaper med forskjellig maskinelt utstyr.

Feltdeltakerne arbeidet både samlet og i grupper etter hva forholdene tilsa. All dokumentasjon ble foretatt av Rolf Scheen og Helge Sørheim.

Værforholdene var stabile med stort sett pent vær under hele arbeidet i felten, slik at observasjonsforholdene var jevne og gode til alle tider.

FORMÅLET MED UNDERSØKELSEN. ARBEIDSPROGRAM.

Formålet med undersøkelsen var i første rekke å redde de arkeologiske data som ville gå tapt ved videre utnyttelse av grusforekomsten.

Derfor var det viktig å:

1. Undersøke de synlige fortidsminnene som ville bli berørt.
2. Undersøke områdene mellom dem for ikke-synlige fortidsminner under nåværende torvdekke.
3. Grundig kartlegging av hele gravfeltet.
4. Sikring av den gjenværende del av gravfeltet.

Arbeidsprogrammet for undersøkelsen ble derfor slik:

1. Avtorve og blottlegge de synlige gravrøysene.
2. Avtorve området mellom gravrøysene og å avtorve resten av det areal det var aktuelt å frigi.
3. Konstruere et kart over gravfeltet hvor alle fortidsminnene er innlagt, også dem fra de tidligere undersøkelsene.
4. Utgravning av de berørte fortidsminnene.
5. Avmerke både på kart og i terrenget hvor den endelige stabiliserte grense for den gjenværende del av gravfeltet skulle gå.

REFERANSER.

Oversiktskart M 711 1220 I

ØK AU 113-5-3

Situasjonsskart over gravfeltet ved Ingridsteinen 1:500

tegnet juli 1976 av T.Nerbø, Ingeniørkontoret, Aukra k.

Rapport, arkeologisk serie 1974:7, Utgravning på gravfelt ved Løvik, Aukra, Møre og Romsdal, ved Trond Løken.

Kristian Pettersen: Fortsatt utgravning på gravfeltet ved Ingridsteinen 1975, Løvik gnr.7, bnr.1, Aukra s.p.og k., Møre og Romsdal.

Foto: Negativmappe nr. 1054 til nr. 1064.

Dias nr. 111-127 i kassett nr. 26.

For kontaktkopier/forstørrelser se plansjer bak i rapportens hovedeksemplar.

Tegninger: Plantegninger og profiltegninger nr.1 - nr.8.

Arkivnr. 659-666.

FORTIDSMINNENES BELIGGENHET.

Se T.Løken: 1974.

MÅLESYSTEM.

Målesystemet for denne undersøkelsen er en videreføring av Kristian Pettersens koordinatsystem fra 1975 (Pettersen: 1975). Dette koordinatsystemet har abscissverdier gående rett øst-vest med stigende verdier mot øst. Perpendikulært på disse går ordinatverdier nord-syd med stigende verdier mot nord.

Ved avslutningen av utgravningene i 1975 ble det slått ned et fast punkt i nordlige periferi av røys nr. XVIII, slik at man ved senere undersøkelser skulle kunne benytte det samme koordinatsystem. Dette punkt hadde betegnelsen $X=40,5$, $Y=29,3$, $Z=0,3$ (X =abscissverdien, Y =ordinatverdien, Z =høydeverdien).

Gjennom dette punkt ble det konstruert en rett øst-vestgående abscisse med ordinat $Y=29,3$. Denne ble deretter parallell-forskjøvet sydover til ordinat $Y=20$. På denne abscissen ble

det i punktet $X=60$ $Y=20$ slått ned med en merkepinne. Gjennom dette punktet på abscissen $X=60$ ble det konstruert en normal (ordinatlinje) med synkende verdier mot syd. På denne linje ble det slått ned en merkepinne for hver tiende meter mot syd og strukket en markeringstråd mellom pinnene. Ut fra denne hjelpelinjen kunne det konstrueres perpendikulærer slik at hele undersøkelsesområdet var dekket.

Fastpunkt for undersøkelsene i 1976 ble plassert i $X=60$ $Y=0$. Dette punktet ville dekke hele vårt undersøkelsesområde med hensyn til nivellementer.

Punktet $X=40,5$ $Y=29,3$ $Z=0,3$ fra 1975 lå 0,8 m høyere enn punktet $X=60$ $Y=0$. For samordningen av alle høydeverdier fra undersøkelsene i 1974, 1975 og 1976 er det nå målt inn et endelig fastpunkt på NV-siden av Ingridsteinen som har høydeverdi 33,91 m o.h. Fastpunkt $X=60$ $Y=0$ har høydeverdien 32,61 m o.h.

Se forøvrig situasjonskart over gravfeltet fra 1976 og avsnittet om kartlegging av gravfeltet.

BESKRIVELSE AV UNDERSØKELSESOMRÅDET, FORTIDSMINNENES UTSEENDE OG BEVARINGSFORHOLD.

Hele gravfeltet ved Ingridsteinen ligger på en grusrygg. Vårt undersøkelsesområde ligger nær grusryggens østlige side. Her faller terrenget svakt mot syd. Den gjenværende del av gravfeltet ligger helt i øst på grusforekomsten hvor terrenget faller noe sterkere mot øst. Det er å anta at grusforekomstens mektighet også avtar denne veien (se situasjonskart 1976).

Snittet i grustaket viser fluvial sedimentasjon som er avsatt under varierende og avtagende strømhastigheter (gradert lagning).

I snittet kunne også sees horisonter med sterk felling av jern i nivåer fra toppen av grusavsetningen til en dybde på ca. 1 m. Disse kraftige utfellingene dannet harde sammenkitninger av sand og grus (aurhelle) som hindret den naturlige drenering av vann nedover i sedimentet. Vårt undersøkelsesområde hadde derfor en vegetasjon som var preget av stor fuktighet i under-

grunnen: Området var dekket av en ombrogen lyngrik gråmosemyr (foto 1054/1). I de fuktige partier dominerte torvmyrull (*Eriophorum vaginatum*) og duskmyrull (*Eriophorum angustifolium*) ved siden av gråmose (*Rhacomitrium lanuginosum*) og gress, mens de mer tørre områder var bevokst med hovedsakelig røsslyng (*Calluna vulgaris*). Gravrøysene skilte seg ut i terrenget ved at de var bevokst med røsslyng. Røsslyngen danner meget sure nedbrytningsprodukter. Myrvannets pH-verdi ble målt til 4,0 med pH-papir (type Merck, Darmstadt).

Vanligvis karakteriseres pH 4-5 for sterk sur reaksjon når det gjelder jordreaksjonen. Bevaringsforholdene må derfor antas å være dårligere for jern og bein i hvert fall i de graver som ligger så lavt i terrenget at de er infiltrert av det sure myrvannet. Dette kan kanskje forklare noe av den tilsynelatende store funntømmheten man står overfor når det gjelder gravene i Løvik.

AVTORVINGEN AV UNDERSØKELSESOMRÅDET.

Hensikten med avtorvingen av undersøkelsesområdet var:

1. Å få fremrenset de enkelte synlige gravrøysen slik at deres størrelse og form nøyaktig kunne bestemmes.
2. Å få god oversikt over hele undersøkelsesområdet.
3. Å få klarhet i om det skulle ligge andre fortidsminner skjult under vegetasjonen.

Avtorvingen begynte med de synlige gravrøysene etter at markeringssnorer for profilene var lagt ut. Avtorvingen av røysene ble delvis foretatt for hånd, delvis ved hjelp av traktorgraver. Fremrensing og finpussing av steinene ble gjort for hånd.

Resten av undersøkelsesområdet ble avtorvet med traktorgraver og hjullaster under kontinuerlig observasjon. Nødvendige dreneringsgrøfter ble også gravet i forbindelse med dette arbeidet.

OBSERVASJONER UNDER AVTORVINGSARBEIDET.

Alle røysene viste seg å være større enn tidligere antatt. Under avtorvingen av røys nr.XVI kom det tilsyne en klar, markert, fint oppbygget fotkjede.

Under avtorvingen av området rett syd for røys XVI, støtte man på røys XXIII som tidligere ikke var kjent. Den lå lavt i terrenget og var svært overgrodd. Trekullbiter kunne sees spredt over hele området i overflatenivået for torvdekket i humus-sjiktet. Disse funn er det ikke rimelig å tillegge noen som helst sammenheng med gravene.

Det ble ikke gjort andre nye funn i den øvre del av undersøkelsesområdet.

Hele området ble nøye fotografert da avtorvingsarbeidene var avsluttet. Likeledes ble det tatt detaljbilder av hver enkelt røys, både horisontalt og vertikalt.

Se forøvrig plansjedelen bak i rapporten.

Røysene ble plassert i koordinatsystemet, og et målesystem ble lagt ut for hver røys. Hver røys ble tegnet og overflate-nivellert før selve utgravningen ble påbegynt.

FREMGANGSMÅTE VED UTGRAVNINGEN.

Hovedmålsetningen ved utgravningen var å få klarhet i røysenes konstruksjon og oppbygning, og å ta vare på og dokumentere eventuelle funn.

I prinsippet ble alle røysene gravet ut på samme måte:

Etter avtorving og fremrensing av røysas overflate, ble røysa fotografert i horisontal- og vertikalplanet fra flere retninger. Deretter ble det konstruert hjelpelinjer over røysa som korresponderte med målesystemet, slik at en til hver tid hadde klarhet i hvor man befant seg i koordinatsystemet.

Det ble så laget en plantegning over røysas overflate. Steinene i omkretsen og enkelte andre detaljer som ble ansett som vesentlige ble inntegnet. Overflatens steinpakning ble ikke tegnet, men dokumentert ved hjelp av foto tatt i ca. 6 m høyde fra toppen av en stige.

Nivellementer ble tatt for hvert meterkryss over hele røysa hvor det ble ansett for å være nødvendig. Ellers ble det bare tatt nivellementer langs en X- og en Y-akse for hver meter tvers over røysa. Det ble trukket en profillinje i øst-vest retning omtrent midt over alle røysene som var tilnærmet sirkelrunde. Det ble ansett for å være tilstrekkelig med ett snitt i en lengderetning i hver røys for å få nødvendig klarhet i stratigrafien. Alle snitt ble dokumentert ved tegning og foto. Hver av de to halvdelene av røysa ble gravet fra periferien og inn til profillinjene. Det ble gravet et stykke ned i den sterile undergrunnen. Til slutt ble profilet gravet ut.

UTGRAVNINGEN AV RØYS XV.

Arbeidsmåte.

Røysa syntes før avtorvingen å ha en tilnærmet sirkelrund form. Det ble derfor valgt å legge et profil midt over røysa i rett øst-vestlig linje, korresponderende med abscisseaksen i koordinatsystemet med Y-verdi - 6,65, målt på profilets sydside.

Etter avtorvingen viste røysa seg å være oval av form, orientert med lengste akse i NV/SO retning.

Av praktiske måletekniske grunner ble profilets retning ikke forandret, da en eventuell justering av profilet etter røysas lengste akse ikke ville få noen betydning for oversikten over røysas oppbygning og stratigrafi. Plantegning ble laget av røysasoverflate etter fremrensingen av steinen, og overflaten ble nivellert (se tegning over røys XV).

Etter den nødvendige dokumentasjon ble utgravningen begynt: Først ble steinlaget i overflaten på nordre halvdel fjernet. Deretter ble nordre halvdel gravet lagvis fra periferien og inn til profilet. Det ble gravet 20 cm ned i steril undergrunn. Da nordre halvdel var ferdiggravet, ble søndre halvdel gravet på samme måte. Etter dokumentasjon av snittet, ble profilet gravet ut.

Observasjoner.

Røysa var dekket av et naturlig dannet torvlag. Det fulgte røysas overflate og lå på bakkenivå utenfor røysa og gikk ikke inn mellom steinene i overflatelaget. Dannelsen av torvlaget må ha skjedd etter at røysa var bygget. I bunnen av torvlaget som lå direkte på steinene i røysas overflate, kunne sees en utvaskningshorisont (blekjordsjikt). Torvlaget lot seg lett fjerne fra røysa som sto frem med et toppdekke av rundet og kantrundet stein med tverrmål fra 5 til 20 cm, og enkelte mindre blokker opp til tverrmål 30 cm. Alle størrelser lå blandet og jevnt fordelt over hele røysa (foto: 1055/4A).

Røysa syntes urørt. Steinpakningen i overflaten av røysa var ikke jordblandet.

Under steinpakningen i overflaten var porevolumet mellom steinene fylt med mørk brun, grusholdig sand. Mot bunnen av røysa lå steinene mindre tett i den brune, grusholdige sanden.

Bunnen av røysa kom tydelig fram ved et gulbrunt fyllskifte som var tettere pakket enn brunjorden i røysfyllen (se profiltekening og foto 1059/4-8).

Funn.

I overflaten av røysa ble det funnet 4 flintavslag som tilsynelatende lå tilfeldig spredt (røys XV funn 1). I NV kvadrant ble det funnet 1 flintavslag i bunnivå av røysa på steril grunn (røys XV funn 2). I SV kvadrant ble det funnet 4 skjørbrrente flintavslag omtrent midt i røysfyllen (røys XV funn 3). I NO kvadrant ble det funnet 1 skjørbrrent flintavslag (røys XV funn 4). (Se funntabell bak i rapporten).

Trekullbiter ble observert spredt over alt i røysfyllen. Det var ingen tegn til spesielle konsentrasjoner. En trekullrpøve ble tatt rundt $X=26$ $Y=6,65$ $Z=32,98 \pm 0,05$.

Tilsvarende funn av trekullbiter er også gjort i torven og under torvlaget i området mellom røysene på gravfeltet. Trekullfragmentene fantes ikke under 10 cm i steril sand og grus under røysa.

Jordprøver ble tatt langs profilets sydside fra utenfor røysa og tvers over denne med 1 m avstand. Alle prøvene ble tatt 15 cm over bunnivå i røysa $\pm$ 5 cm.

Det ble ikke gjort andre funn.

UTGRAVNING AV RØYS XVII.

Arbeidsmåte.

Røysa syntes rund, og det ble derfor lagt et profil O/V midt over røysa. Profilet fulgte abscisseaksen i målesystemet, og dens sydende fikk ordinat $Y=30,75$. Etter avtorvingen og fremrensing av røysa, ble den fotografert og plantegning ble laget. Kun steinene i røysas omkrets ble tegnet. Overflaten ble nivellert i O/V retning langs profilets sydende for hver meter. Perpendikulært på profilet ble det likeledes tatt nivellementer midt over røysa for hver meter i N/S retningen. Dette ble ansett for å være tilstrekkelig til å få dannet et bilde av overflatens kurvatur (tegning røys XVII).

Gravningen begynte med at øverste steinlag i røysa ble fjernet i nordlige og sydlige halvdel fra periferien og inn til profilet. Deretter ble røysa gravet på samme måte fra periferien og inn til profilet i begge halvdelene. Det ble gravet 20 cm ned i steril undergrunn under hele røysa. Etter dokumentasjon av profilet, ble det gravet ut til slutt.

Observasjoner.

Røysas form og utseende.

Røysa hadde en tilnærmet sirkelrund form. Den hvelvet seg jevnt over bakkenivå med et høyeste punkt i sentrum. Diameter 3,8 m, høyde over steril undergrunn 0,6 m. Overflaten syntes urørt. Torvlaget over røysa var dannet naturlig etter at røysa var bygget. Torvlaget gikk ikke inn under røysa og ikke ned mellom steinene i overflaten. Bunnivå på torvlaget viste et utvasknings-sjikt rett på steinene i overflaten.

Røysas oppbygning.

Steinpakningen i røysas overflate var uten jord mellom steinene (foto 1055/10A). Den besto av mest kantrundet og noe rundet stein med tverrmål fra 5 til 20 cm, og enkelte blokker opp til 35 cm i tverrmål.

Under steinpakningen i overflaten var det mørk brun grusholdig sand mellom steinene i røysa. Omtrent 20 cm ned i røysa rundt sentrum lå steinene mer spredt i den mørke brune jorden.

Bunnen av røysa var tydelig markert av overgangen til gul grus og sand. Se foto og profiltegning.

Funn.

Det ble funnet trekullbiter spredt rundt omkring i fyllmassene i hele røysa i alle nivåer ned til 5 cm i steril undergrunn. Noen tendens til konsentrasjoner kunne ikke sees. Det ble tatt to trekullprøver:

Røys XVII trekullprøve 1, $X=24,7$ $Y=30,5$ $Z=33,37 \pm 0,05$.

Røys XVII trekullprøve 2, $X=34$ $Y=31,4$ $Z=33,29 \pm 0,05$.

Begge kullprøver er samlet opp rundt ovenfor nevnte koordinater innenfor et område med radius 75 cm.

Det ble tatt jordprøver langs profilet fra utenfor røysa og tvers over den med avstand på 1 m for hvert prøvetak. Ingen andre funn ble gjort.

UTGRAVNING AV RØYS XVIII.

Arbeidsmåte.

Røys XVIII syntes tilnærmet sirkelrund, og derfor ble det valgt å legge et profil O/V midt over røysa. Profilet fulgte abscisseaksen i målesystemet. Profilets sydende fikk ordinat $Y=27$.

Etter avtorving og fremrensning av røysa, ble den fotografert og plantegning laget. Kun steinene i omkretsen og enkelte blokker i overflaten ble inntegnet. Nivellementer ble tatt over hele røysa for hvert meterkryss.

Den sydlige halvdel ble gravet først. Steinpakningen i overflaten ble fjernet fra periferien inn til profilet. Deretter ble resten av sydlige halvdel gravet på samme måte inn til profilet og 20 cm ned i steril undergrunn. Etter at den sydlige halvdel var ferdiggravet, ble den nordlige halvdel gravet på samme måte.

Etter at dokumentasjonsarbeidet med profilet var avsluttet, ble det gravet ut.

Observasjoner.

Røysas form og utseende.

Røysa var tilnærmet sirkelrund og hvelvet seg jevnt over bakkenivå til et høyeste punkt i sentrum.

Diameter 4,3 m, høyde over steril undergrunn 0,9 m.

Overflaten syntes urørt. Se foto 1054/9,10, 1056/5-8, 1055/5A, 9A og tegning av overflaten.

Torvlaget over røysa var naturlig dannet etter at røysa var bygget. Det gikk ikke inn under røysa og ikke ned mellom steinene i overflaten. Bunnivå på torvlaget viste et utvasknings-sjikt rett på steinene i overflaten av røysa.

Røysas oppbygning.

Det var ikke jord mellom steinene i overflaten på røysa. Steinpakningen i overflaten besto av jevnstore runde og kant-rundete stein med diameter fra 10-15 cm til 25-30 cm. Under steinpakningen i overflaten var porevolumet i røysa fylt med

leir og siltholdig matjord med mindre røtter fra overflatevegetasjonen. Enkelte få steder var rommet mellom steinene ikke utfyllt. Se profiltegning røys XVIII og foto 1959/9-12.

Funn.

Det ble funnet små trekullfragmenter i den leir- og siltholdige matjorden spredt rundt i hele røysa. Noen konsentrasjoner kunne ikke sees. Trekull ble også funnet ned til 10 cm i steril undergrunn og i tilsvarende nivå utenfor røysa. En trekullprøve ble tatt 5 cm over bunnivå (trekullprøve 1 i røys XVIII). På samme sted som kullprøven ble tatt, ble det funnet et stykke strandrullet flint (røys XVIII funn 1).

Det ble tatt 9 jordprøver langs profilet fra utenfor røysa og tvers over denne (røys XVIII jordprøve 1-9).

Andre funn ble ikke gjort.

UTGRAVNINGEN AV RØYS XXIII.

Arbeidsmåte.

Røysa fremstod som en avlang steinpakning.

Det ble valgt å legge et profil gjennom hele røysa i dens lengderetning, slik at røysa ble delt i to like store halvdel. Da røysa ikke lå orientert med lengste akse rett N/S, men forskjøvet 18^g mot øst, fikk profillinjen samme orientering (fra koordinatene Y=-6 X=32,65 til Y=-14 X=31,85).

Etter avtorving og fremrensning av overflaten, ble røysa fotografert og steinene i omkretsen tegnet (foto 1057/2,4,6-8, 1060/11 og 12, 1055/20A og 1061/11A. Se også plantegning). Røysas overflate ble nivellert for hvert meterkryss. Likeledes ble bakkenivå umiddelbart utenfor røysa nivellert og enkelte av de større steinene i røysas omkrets.

Den vestre halvdel av røysa ble gravet først.

Fremgangsmåten var først å fjerne steinpakningen på toppen av vestre halvdel, og deretter å grave den ned fra periferien og inn til den opptrukne profillinje. Deretter ble profilet dokumentert. Til slutt ble østre halvdel gravet på samme måte.

Observasjoner.

Røysas form og utseende.

Røysa var helt overdekket av vegetasjon og kunne ikke skilnes fra omgivelsene før den var fullstendig avtorvet. Den ble først kjent under avtorvingsarbeidet av området syd for røys XVI (foto 1055/20A).

Etter avtorving og fremrensning av overflaten, fremstod røysa som en lav, langstrakt steinpakning. Overflaten var meget lav uten antydning til hvelving. Formen var nærmest langstrakt oval. Den hadde en største lengde på 6,8 m. Røysa var bredest i nordenden: 2,8 m, og smalnet av mot syd hvor bredden var ca. 1,4 m. Røysa hadde jevn høyde over hele steinpakningen: 0,3 m (se foto ref. ovenfor og foto 1062/5-8).

Røysas oppbygning.

Steinpakningen i overflaten var bygget av rundet og kant-rundet stein med diameter 5 cm til 30 cm. Alle former og størrelser lå spredt jevnt over hele overflaten. I porevolumet mellom steinene i overflaten lå humus. Denne ble gradvis mer leir- og siltholdig nedover mot bunnen av røysa. Noe utvaskingssjikt kunne ikke sees. Dette fete, mørkebrune leir- og siltholdige jordlaget inneholdt kun få stein ned mot bunnen av røysa. Overgangen til steril undergrunn sto frem meget tydelig med lys brungul, grusholdig sand. (Se foto 1059/9-12 og profiltegning).

Funn.

Trekullfragmenter ble funnet spredt over hele røysa i alle nivåer og et stykke ned i steril undergrunn. Trekullfragmentene hadde spredning også utenfor røysa. Det ble tatt 8 jordprøver 15 cm over bunnivå $\pm$ 5 cm langs hele profilet og utenfor røysa (jordprøver røys XXIII 1-8). Det ble ikke gjort andre funn.

UTGRAVNINGEN AV RØYS XXV.

Arbeidsmåte.

Røysa syntes før avtorving å være tilnærmet rund. Derfor ble det valgt å legge et profil tvers over røysa rett O/V, slik at profillinjen delte røysa i omtrent to like store halvdelar. Profilet gikk parallelt med abscisseaksen i målesystemet og dets sydende fikk ordinat $Y=-19$.

Etter avtorving og fremrensning av røysa, ble den fotografert og plantegning laget. Steinene i røysas omkrets ble inntegnet. Nivellementer ble tatt for hvert meterkryss over hele røysa og bakkenivå umiddelbart utenfor. Gravningen av røysa ble foretatt ved at steinpakningen i overflaten av den sydlige halvdel først ble fjernet. Deretter ble den sydlige halvdel gravet ut av periferien og inn mot profilet. Etter dokumentasjon av profilet, ble nordlige halvdel gravet på samme måte. Til slutt ble profilet gravet ut. Det ble gravet 15 cm ned i steril sand og grus under hele røysa.

Observasjoner.

Røysas form og utseende.

Etter avtorvingen og fremrensningen viste røysa en oval form med lengste akse orientert omtrent NNV/SSO (foto 1055/21A, røysa før avtorving, foto 1061/6A, 5A og 1062/1-3 viser røysa etter avtorving og fremrensning). Største diameter = 6 m, minste diameter = 4,2 m. Høyde over bakkenivå 0,5 m.

Røysa viste en jevnt hvelvet overflate. Den var dekket av tildels kraftig torvdannelse som naturlig hadde dekket røysa etter at den var blitt bygget. Torvlaget på bakkenivå utenfor røysa gikk ikke inn under røysa eller inn mellom steinene i overflaten. Bunnivå på torvlaget viste et utvaskingssjikt rett på steinene i overflaten.

Røysas oppbygning.

Steinpakningen i overflaten var uten jord mellom steinene

(foto 1061/6A). Den besto av kantrundet og rundet stein med diameter fra 10-20 cm. Enkelte blokker med diameter 30 cm lå tilfeldig spredt i røysoverflaten.

Under steinpakningen var porevolumet i røysa utfyllt med leir og siltholdig brun, fet jord (se profiltegning og foto 1063/1-3). Denne inneholdt en del mindre røtter fra overflatevegetasjonen. Mot bunnen av røysa lå steinene mer spredt i jordmassen.

Funn.

I fyllmassen ble det funnet trekullfragmenter i alle nivåer til 5 cm ned i steril gulbrun sand og grus. En trekullprøve ble samlet (trekullprøve 1, røys XXV).

I haugfyllen ble det funnet et avbrudt kvartsittbryne (foto 1062/12). Brynet er lagt ned i røysa samtidig med at den er bygget. Funnforholdene viser imidlertid at brynet mest sannsynlig må være kommet ned i haugfyllen ved en tilfeldighet. Det lå inn i mellom andre stein i fyllmassen i røysa og ga inntrykk av også å være en del av denne.

Det ble tatt 7 jordprøver langs profilet tvers over røysa med 1 m mellomrom 15 cm $\pm$ 5 cm over bunnivå.

UTGRAVNINGEN AV RØYS XXIV.

Arbeidsmåte.

Røysa syntes tilnærmet sirkelrund. Det ble valgt å legge et profil tvers over røysa rett O/V, slik at det fulgte abscisseaksen med ordinatverdi $Y=-20$, målt på profilets sydlige kant.

Etter avtorving og fremrensning av røysas overflate, ble den fotografert og tegnet. Nivellementer ble tatt av hele overflaten for hvert meterkryss. Bakkenivå umiddelbart utenfor røysa ble også nivellert.

Gravningen av røysa begynte med å fjerne steinpakningen over røysas sydlige halvdel. Deretter ble den sydlige halvdel gravet ut fra periferien og inn til linjen $Y=-20$, slik at et snitt fremkom. Profilet ble fotografert og tegnet, og deretter ble røysas nordlige halvdel gravet på samme måte. Det ble gravet 15 cm ned i steril sand og grus under hele røysa.

Observasjoner.

Røysas form og utseende.

Røysa hadde en tilnærmet sirkelrund form (foto 1060/6 og 1061/9A), og hvelvet seg svakt over bakkenivå til en høyde av 0,3 m over sentrum. Røysas diameter: 3 m.

Overflaten syntes urørt.

Torvlaget over røysa var naturlig dannet etter at røysa var bygget. Det gikk ikke inn under røysa eller ned mellom steinene i overflaten. Bunnivå på torvlaget viste et utvasknings-sjikt som lå rett på steinpakningen i overflaten av røysa.

Røysas oppbygning.

Steinpakningen i røysas overflate var uten jord mellom steinene. Den var bygget av kantrundet og noe rundet stein

med diameter 5-20 cm som lå jevnt fordelt over hele overflaten. Under steinpakningen i overflaten var porevolumet i røysa fylt av mørk brun, grusholdig sand, delvis infiltrert av fine rotsystemer fra overflatevegetasjonen. Nedover mot bunnen av røysa lå steinene mer spredt i jordmassen (foto 1063/6 og profiltegning). Bunnen av røysa viste seg tydelig ved fyllskifte til gulbrun sand og grus.

Funn.

Det ble ikke gjort funn.

UTGRAVNINGEN AV RØYS XXVIII.

Røys XXVIII var totalskadet ved anlegg av vei til toppen av grustaket. Over halvparten av røysa var blitt gravet bort ved anlegg av veien, mens store jordmasser var blitt lagt over resten.

Det ble laget et snitt i røysresten for å få klarhet i dens oppbygning. Snittet viste samme konstruksjon som røys XXIV. Røysas opprinnelige diameter har vært ca. 4 m. Dens høyde 0,5-0,75 m.

Noen få trekullfragmenter ble funnet, men det kunne ikke avgjøres om disse primært hørte til røysa (foto 1063/8).

Røysa ble markert for innleggelse på kartet over gravfeltet.

Koordinater for antatt sentrum i røysa: X=21 Y=-53 Z=33,00 (33 m o.h. utregnet til fastpunkt Ingridsteinen og målt på røysas bunn).

UTGRAVNINGEN AV RØYS XVI.

Arbeidsmåte.

Røysa syntes tilnærmet sirkelrund. Det ble valgt å legge et profil tvers over røysa i rett O/V retning, slik at det fulgte abscisseaksen i koordinatsystemet med ordinatverdi $Y=-1$, målt på profilets sydlige kant. Under avtorvingsarbeidet ble det oppdaget at røysa hadde fotkjede. Likeledes ble det klart at røysa fra før var utgravet i sentrum (gravplyndring?). Utkastet fra sentrum dekket over fotkjeden i omtrent hele røysas SO kvadrant (foto 1055/13A).

Etter avtorving og fremrensning av røysa ble den fotografert. Først med utkastet som det var, siden med utkastet fjernet slik at hele fotkjeden stod frem. Deretter ble fotkjeden tegnet. Steinene i røysas overflate ble dokumentert ved fotografi. Røysas overflate ble nivellert for hvert meterkryss. Likeledes ble bakkenivå umiddelbart utenfor røysa nivellert. I steden for inntegning av hver eneste overflatestein er det laget et kotebilde av overflatens kurvatur. Kotebildet er laget ved interpolasjon av nivellementene som er tatt for hvert meterkryss. Ekvidistansen er 10 cm (se tegning av røysas overflate).

Utgravningen av røysa begynte med at det øvrige utkastet fra sentrum ble fjernet. Deretter ble steinpakningen i overflate-laget fjernet. Utgravningen ble så fortsatt ved at fotkjeden ble fjernet. Det ble så gravet fra ytterkantene av røysa og inn mot sentrum samtidig i den nordlige og den sydlige halvdel. Arbeidet ble foretatt både med krafse og graveskje etter hva forholdene tilsa. Selve sentrumsområdet ble kun gravet med graveskje. Det ble gravet 15 cm ned i steril undergrunn under hele røysa. Så ble det gjenstående profil tegnet og fotografert. Til slutt ble profilet gravet ut.

Observasjoner.

Røysas form og utseende.

Røysa var sterkt overgrodd av lyngvegetasjon unntatt i sentrum hvor det var et krater hvis bunn og vegger bestod av stein i tørrmur. I røysas sydlige område var den overgrodd med gråmose, og undergrunnen var svært fuktig. (Dreneringsgrøfter måtte graves for å lede myrvannet bort. Se foto 1054/4).

Som nevnt var det først under avtorvingsarbeidet det ble oppdaget at røysa hadde fotkjede. Etter avtorving og opprensning av hele røysa, og etter at utkastet fra sentrum var blitt fjernet, lå hele fotkjeden blottlagt (foto 1055/16A og 18A). Røysa viste en sirkelrund form. Fotkjeden som markerte avgrensningen på røysa, var lagt i en sirkel rundt den. Fotkjeden var bygget av delvis rundete blokker med enkelte kantrundete inn i mellom. Størrelsen på blokkene var meget jevn: Omtrentlig gjennomsnitt: Lengste akse 45 cm, tverrakse 30 cm. Blokkene var lagt i en rekke med lengste akse orientert langs sirkelbuen. De lå helt kant i kant uavbrudt i nøyaktig sirkelform rundt hele røysa.

Se foto og tegning av røysas overflate.

Fotkjeden var lagt direkte på bakkenivå. Fra denne og inn mot sentrum viste røysa en jevnhvelvet overflate til en høyde på omtrent 1 m. Røysas diameter = 9,5 m.

Røysas overflate var forstyrret av utkastet stein fra sentrum hvor det var gravet et krater med diameter ca. 2,5 m, dybde 0,4 m. Den utkastete steinmassen hadde særlig forstyrret røysas SO kvadrant.

Den naturlige torvdannelsen som dekket røysa, dekket også utkastet. Det var ikke mulig å finne tydelig spor etter torvdannelse mellom utkastet stein og røysas opprinnelige overflate. Den utkastete steinmasse hvilte dessuten også direkte på fotkjeden i røysas SO kvadrant. Det er all grunn til å anta at fotkjeden ikke var overgrodd i dette området da røysa ble kastet ut første gang. Derfor er det rimelig å slutte at røysa lå omtrent uten vegetasjon da denne gravforstyrrelsen fant sted. Senere har det så vært naturlig

sedimentasjon av torv over hele røysa. Det er fristende å tro at graven er blitt forstyrret forholdsvis tidlig i røysas historie. Dette kan imidlertid bare nøyere botanisk/geologiske undersøkelser av hele feltets torvdannelse gi svar på.

Røysas oppbygning.

Steinpakningen i overflaten var bygget av rundet og kantrundet stein med diameter fra 5 cm til 30 cm. Alle former og størrelser lå jevnt spredt over hele overflaten. Røysas overflate var tydelig jordblandet i de perifere deler. Mot sentrum var det ikke jord i porevolumet (foto 1055/16A og 18A).

Fra røysas sentrum i en sirkel med radius ca. 2,5 m var porevolumet mellom steinene i røysa omtrent fritt for jord inn til en dybde av 0,7 m målt fra røysas overflate (se profiltegnning, spesielt fra X=30 til X=32, og fotomontasje av bildene 1064/1-7).

Til tross for forstyrrelsene av røysas sentrum, er det rimelig å anta at det opprinnelig har ligget en sentral røys i tørrmur i gravens sentrum med en diameter på ca. 5 m. 0,5 m fra røysas overflate begynte porevolumet i steinpakningen å bli utfylt av jord. Ned mot bunnen av røysa ble det færre stein og mer jord av mørk brun sand og siltholdig karakter. I denne jordfyllen i bunnen av og under sentralrøysen ble funnene i graven gjort. Det var tydelig fyllskifte ved overgangen til steril undergrunn av gulbrun sand og grus.

Funn.

Det ble funnet trekullfragmenter spredt i fyllmassen over hele røysa og også inntil 10 cm ned i steril undergrunn. Trekull ble også funnet umiddelbart utenfor røysa. Dog var det en tendens til konsentrasjon av trekullet inn mot sentrum av røysa i området med diameter 5 m rundt sentrum. Her ble det funnet til dels store trekullbiter i nivå fra 30 cm over bunn til bunnivå i røysa. Det ble samlet to trekullprøver (røys XVI trekullprøve 1 og 2).

I samme område ble det funnet fragmenter av brent bein. De lå tilfeldig spredt rundt i den fuktige, fete, brune jorden.

Enkelte lå sammen i mindre klumper. Mest mulig bein ble tatt opp. Enkelte stykker var svært vanskelige å ta opp uten at de gikk i oppløsning eller ble brukket i små biter. (Røys XVI funn nr. 1, beinprøve $X=30-X=33,5$, $Y=-2-Y=0,5$, nivå $31,60 \pm 0,15$, utregnet i forhold til fastpunkt Ingridsteinen).

I nøyaktig det samme området som det ble funnet brente beinfragmenter, ble det også funnet meget sterkt forvitrede jernfragmenter. De lå tilfeldig klumpet sammen i grupper eller enkeltvis og dannet ikke noen spesiell struktur. Noen av jernfragmentene ble funnet sammen med biter av ubrent tre. Dette kan være nagler, noe som en laboratorieundersøkelse ville kunne gi nærmere svar på. Jernfragmenter: Funn 2,3,4, 5,6,8 og 9, røys XVI. I haugfyllen like under torven i profilet ble funnet et bryne, funn nr. 3, røys XVI. I NO kvadrant to flintstykker funn nr. 7, røys XVI.

F U N N L I S T E

Røys XV	Funn 1	T19687A	4 flintavslag fra overflaten i røysa.
"	Funn 2	T19687B	1 flintavslag funnet i bunnivå av røysa. X=24,95 Y=-5,45.
"	Funn 3	T19687C	4 skjørbrente flintavslag, f.i SV kvadrant omtrent midt i haugfyllen.
"	Funn 4	T19687D	1 skjørbrent flintavslag, X=27,1 Y=5,3 Z=32,69.
Røys XVI	Funn 1	T19693A	Beinprøve, vekt ca. 600g X=30,5-33,5 Y=-2-0,5 Z=32,60±0,15.
"	Funn 2	T19693B	Tre og jernfragmenter X=25,5 Y=0 Z=31,52.
"	Funn 3	T19693C	Bryne, X=31 Y=0,9 f.under torven i profilet.
"	Funn 4	T19693D	1 jernfragment X=28,75 Y=-1,35 Z=32,50.
"	Funn 5	T19693E	8 tre- og jernfragmenter X=33,6 Y=0 Z=32,49.
"	Funn 6	T19693F	Jernfragment X=33,6 Y=0 Z=32,49.
"	Funn 7	T19693G	2 flintstykker f. i overflaten av NO kvadrant.
"	Funn 8	T19693H	Jernfragmenter X=31 Y=-0,5 Z=15cm over bunn.
"	Funn 9	T19693I	Små jernfragmenter X=26,85 Y=0,4 Z=32,61.
Røys XXV	Funn 1	T19691A	1 kvartsittbryne X=35,4 Y=-18,2 Z=32,78.
Røys XVIII	Funn 1	T19689A	1 flintavslag X=26,5 Y=30 Z=33,15.

T R E K U L L P R Ø V E N E .

Røys XV T 19687E

prøve 1: X=26 Y=6,65 Z=32,98 $\pm$ 0,05.

Røys XVI T 19693J

prøve 1: X=28,75 Y=1,35 Z=32,50

prøve 2: X=30,5 - X=33,5 Y=-2 - Y=0,5 Z=31,60 $\pm$ 0,15

Røys XVII T 19688A

prøve 1: X=24,7 Y=30,5 Z=33,37 $\pm$ 0,05

prøve 2: X=34 Y=31,4 Z=33,29 $\pm$ 0,05

Røys XVIII T19689B

prøve 1: X=26,5 Y=30 Z=33,15 $\pm$ 0,05

Røys XXV T19691B

prøve 1: X=34,5 Y=-19 Z=32,76 $\pm$ 0,05

J O R D P R Ø V E N E

Røys XV.

T 19687 F

Prøve:	1	X=23,5	Y=6,65	Z= alle prøvene er tatt
	2	X=24	Y= "	15 cm $\pm$ 5 cm over
	3	X=25	Y= "	bunnivå.
	4	X=26	Y= "	
	5	X=27	Y= "	
	6	X=28	Y= "	
	7	X=29	Y= "	

Prøve 7 er tatt utenfor røysa.

Røys XVI.

T 19693 K

Prøve:	1	X=37	Y=-1	Z= alle prøvene er tatt
	2	X=36	Y= "	15 cm $\pm$ 5 cm over
	3	X=35	Y= "	bunnivå.
	4	X=34	Y= "	
	5	X=33	Y= "	
	6	X=32	Y= "	
	7	X=31	Y= "	
	8	X=30	Y= "	
	9	X=29	Y= "	
	10	X=28	Y= "	
	11	X=27	Y= "	

Prøve 1 og prøve 11 er tatt utenfor røysa.

Røys XVII.

T 19688 B

Prøve:	1	X=32	Y=30,75	Z= 33,37 $\pm$ 0,05
	2	X=33	Y= "	Z= "
	3	X=34	Y= "	Z= "
	4	X=35	Y= "	Z= "
	5	X=36	Y= "	Z= "

Prøve 5 er tatt utenfor røysa.

Røys XVIII.

T 19689 C

Prøve:	1	X=39	Y=26,9	Z= 33,32 $\pm$ 0,05
	2	X=40	Y= "	Z= "
	3	X=41	Y= "	Z= "
	4	X=42	Y= "	Z= "
	5	X=43	Y= "	Z= "
	6	X=44	Y= "	Z= "

Prøve 6 er tatt utenfor røysa.

Røys XXIII.

T 19690

Prøve:	1	X=32,65	Y=-6	Z= alle prøvene er tatt
	2	prøvene er tatt		15 cm $\pm$ 5 cm over
	3	langs profilet med		bunnivå.
	4	avstand 1 m i rekkefølge		
	5	fra nord mot syd.		
	6			
	7			
	8			

Prøve 1 og 8 er tatt utenfor røysa.

Røys XXV.

T 19691 C

Prøve:	1	X=32	Y=-19	Z= alle prøvene er tatt
	2	X=33	Y= "	15 cm $\pm$ 5 cm over
	3	X=34	Y= "	bunnivå i røysa.
	4	X=35	Y= "	
	5	X=36	Y= "	
	6	X=37	Y= "	
	7	X=38	Y= "	

Prøve 7 er tatt utenfor røysa.

KARTLEGGING OG SIKRING AV FELTET.

Kartleggingen av gravfeltet ble foretatt av T.Nerbø, Ingeniørkontoret, Aukra kommune.

På forhånd var alle synlige fortidsminner på feltet avmerket med merkepinne slik at kommunens folk lett skulle se dem i terrenget. Likeledes var fortidsminnene grovt oppmålt av oss med hensyn til størrelse og høyde over bakken. Hver røys fikk et nummer som igjen ble avmerket på situasjonskartet som ble konstruert juli 1976.

Røysene er gjengitt nedenfor i tabellform med hensyn til nummer og størrelse.

Den endelige stabiliserte grense for gravfeltet ble avmerket med solide merkepinne på feltet.

Kommunens mannskaper ble gjort oppmerksom på at grustakingen måtte stoppe et godt stykke utenfor denne grense slik at det ikke senere ville oppstå ras, og ytterligere deler av feltet gå tapt.

Det ble skrevet med tusj på hver eneste grensepinne:

"Grense for gravfeltet."

For ytterligere opplysninger om sikringen av feltet henvises til TOP.ARK. DKNVS Museet, Antikvarisk avdeling.

OVERSIKT OVER AVMERKEDE GRAVER PÅ SITUASJONSKART OVER
GRAVFELTET VED INGRIDSTEINEN.

Røys nr.	diameter	høyde	tilstand
19	8	1,3	uskadet
20	9,5	1	krater i midten
27	4	0,4	uskadet
29	10x4	0,3	lite krater i midten
30	4	0,3	uklar avgrensing i øst
31	6x3	0,2	uskadet
32	5	0,5	uskadet
33	6	0,5	uskadet
34	7	0,75	geværstilling i midten
35	7	1,2	grøft tvers over O/V
36	5	0,7	uskadet
37	6	0,75	krater i midten
38	4	0,4	uskadet
39	2	0,3	uskadet
40	3	0,7	uskadet
41	3	0,7	uskadet
42	4	0,7	krater i midten
43	2	0,5	skadet av grøft i N
44	4x3	0,5	krater i midten, skadet av grøft
45	3	0,5	skadet i N og S av grøft
46	3,5	0,5	skadet i N og S av grøft
47	3,5	0,5	skadet i N og S av grøft
48	3,5	0,5	gjennomskåret av grøft
49	3,5	0,5	gjennomskåret av grøft
50	2	0,3	uskadet
51	2	0,3	uskadet
52	3	0,5	uskadet
53	2	0,3	uskadet
54	4	0,3	uskadet
55	5	0,7	uskadet
56	3,5	0,3	uskadet
57	3,5	0,3	skadet av grøft N/S
58	4	0,3	uskadet

Målene av røysene er kun omtrentlige da de fleste røysene var sterkt overgrodd da målene ble tatt. Likeledes gjøres det oppmerksom på at det mellom røysene på feltet sannsynligvis ligger flere fortidsminner som ikke var synlige ved denne oppmålingen.

SAMMENFATNING. KONKLUSJON.

Gravfeltet ved Ingridsteinen i Løvik har hittil ikke villet lette på sitt hemmelighetsfulle slør. Det har ikke vært særlig villig til å fortelle oss noe om hvem som ligger begravet og hvor lenge de har ligget begravet her. Det har således vært rimelig grunn til å stille spørsmål ved om det i det hele tatt er graver en har å gjøre med i Løvik. Undersøkelsene i 1974-75 ga egentlig ikke noe overbevisende svar på dette. De små røysene som ble undersøkt ga ingen relevante funn. I 1976 ga undersøkelsene de første sikre bevis for at røysene i Løvik er gravrøyser. I røys nr. XIII/1975 ble det funnet brent bein, men for lite til en ^{14}C datering. To trekullprøver ble imidlertid datert til 3340 ± 70 B.P. og 2340 ± 50 B.P.

I 1976 ble det undersøkt røyser av samme type som i 1974 og 1975. Denne gangen kom man også over en noe annen røys-type: For første gang ble det oppdaget en grav med fotkjede og sentralrøys (røys XVI/1976). Under sentralrøysen ble det funnet brent bein med en samlet vekt på ca. 600 g. Likeledes ble det for første gang i Løvik funnet jern-nagler, enkelte med påsittende trerester, og små trefragmenter med rustspor. Disse funnene fjerner all tvil om røysenes funksjon som gravanlegg.

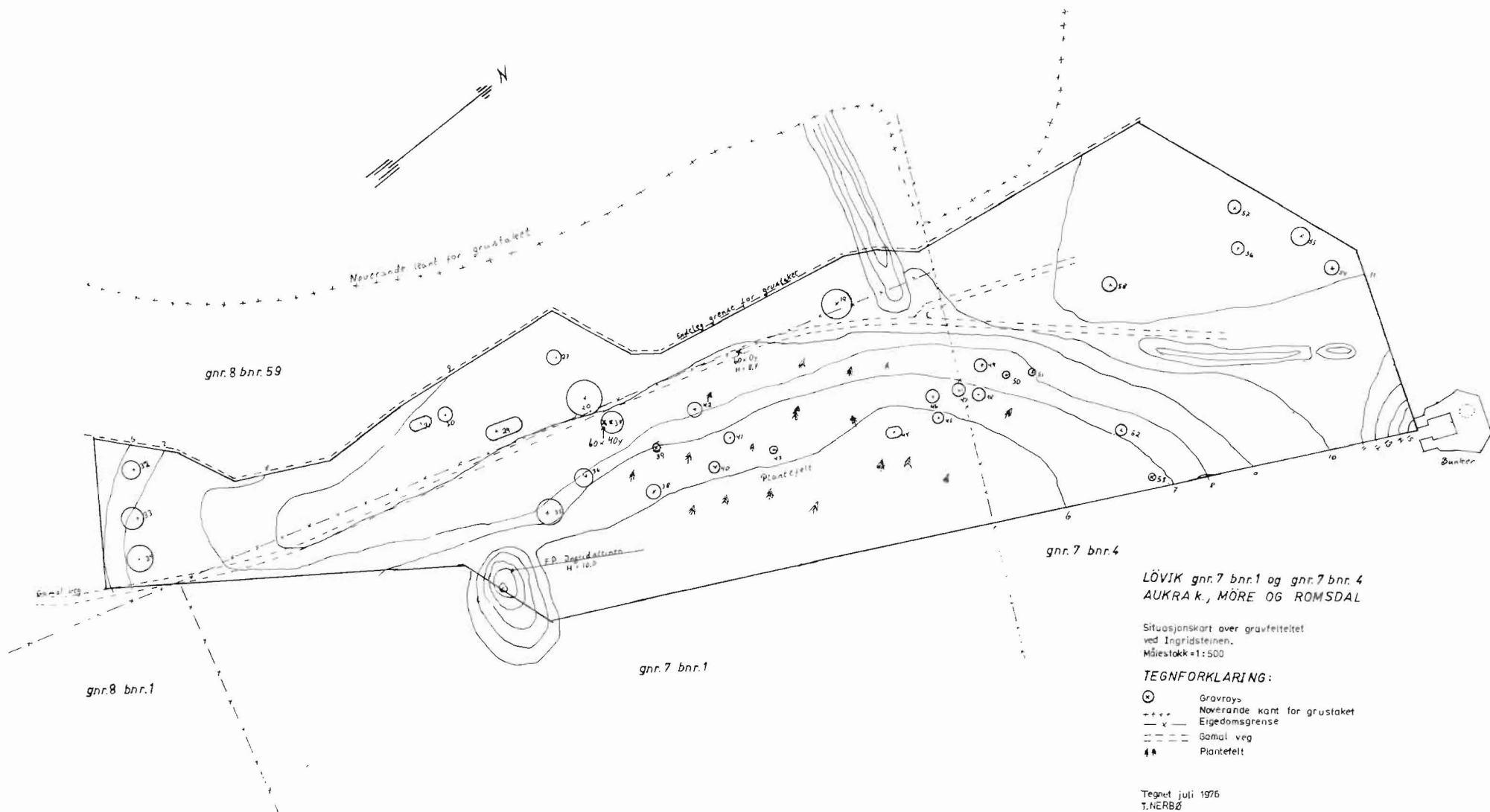
De kronologiske problemer med gravene i Løvik er fortsatt ikke løst. Vi har to ^{14}C dateringer: En som antyder bronsealder og en som antyder keltertid. Jern-naglene som nå er funnet peker hen mot jernalder. Dermed er det ikke sagt noe om når gravfeltet ble tatt i bruk og hvor lenge det har vært benyttet. Det kan være fristende å tro at det har vært i bruk i begge perioder. Kanskje det er tatt i bruk ved overgangen br.a./jernalder, men det er mer nærliggende å tro tidlig jernalder.

Foreløpig er dateringsgrunnlaget for spinkelt til å kunne si noe mere bestemt.

^{14}C -analyser av trekull og beinmateriale fra røys XVI vil kanskje kunne være med å gi en sikrere tolkning.

Som vi har sett under kapitlet om beskrivelsen av undersøkelsesområdet fra 1976, viser jordreaksjonen sterk sur reaksjon.

Bevaringsforholdene på gravfeltet i Løvik må antas å være dårlige for jern og bein, i hvert fall i de graver som ligger så lavt i terrenget at de er infiltrert av det sure myrvannet. Dette kan kanskje forklare noe av den tilsynelatende funntomheten man står overfor her. Når nå røysene med sikkerhet er påvist å være graver, er det særlig viktig å få bevart resten av gravfeltet for fremtiden. Bedre undersøkelsesmetoder kan gi oss flere og mulig andre data enn dem vi har til rådighet i dag. Slik vil vi kanskje kunne oppnå sikrere tolkninger av gravene vi står overfor i Løvik.

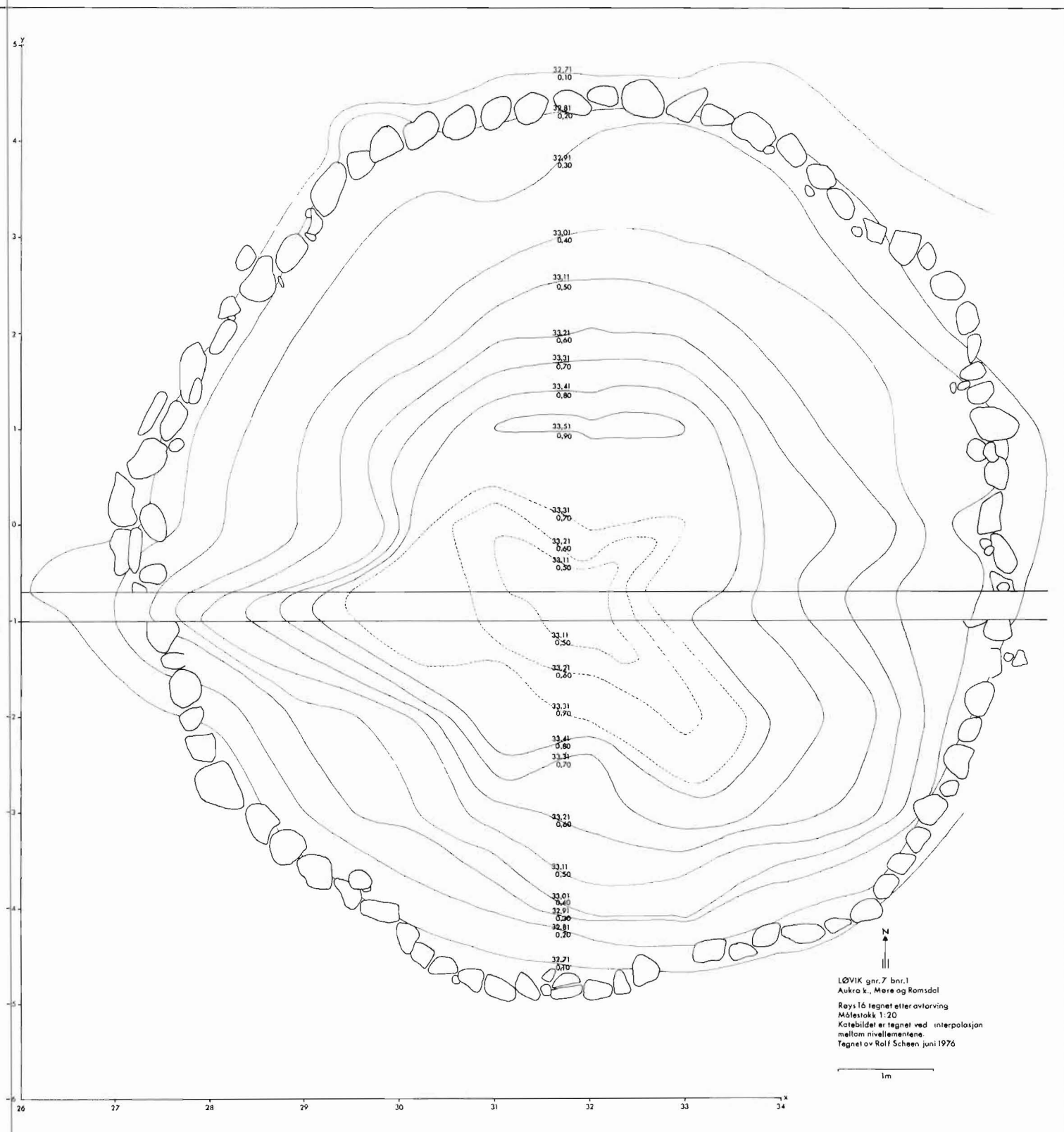
LÖVIK gnr. 7 bnr. 1 og gnr. 7 bnr. 4
AUKRA k., MÖRE OG ROMSDAL

Situasjonskart over gravfeltet
ved Ingridsteinen.
Målestokk = 1:500

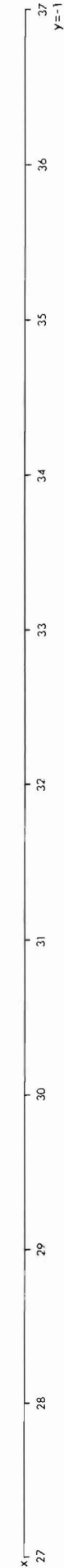
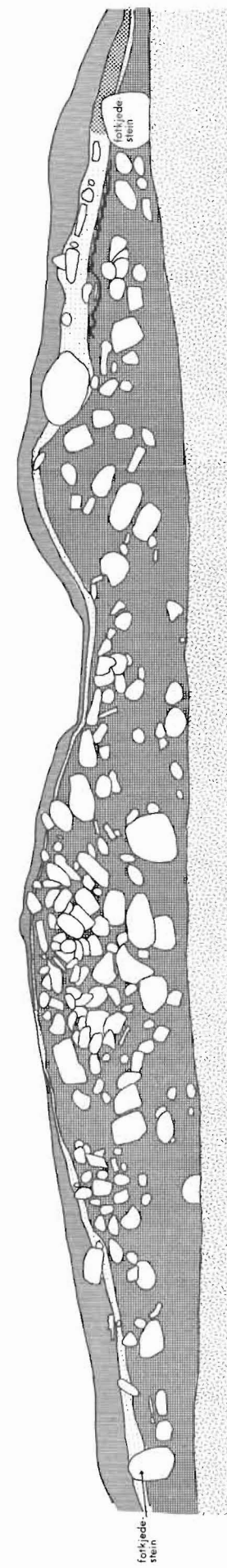
TEGNFORKLARING:

- ⊙ Gravroys
- ++ ++ Næverande kant for grustaket
- x x Eiendomsgrænse
- Gamal veg
- A A Plantefelt

Tegnet juli 1976
T. NERBØ

- 33.21
 - 33.11
 - 33.01
 - 32.91
 - 32.81
 - 32.71
 - 32.61
 - 32.51
 - 32.41
 - 32.31
 - 32.21
 - 32.11
 - 32.01

Tarv

Utvaskningslag

Naturlig felling av jern

Brunjerd

Humus

Steril undergrunn

LØVIK gnr. 7 bnr. 1

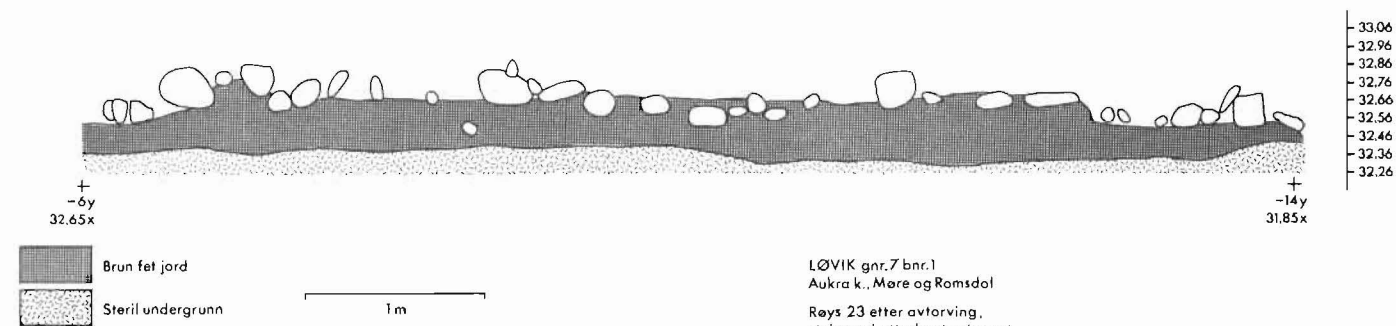
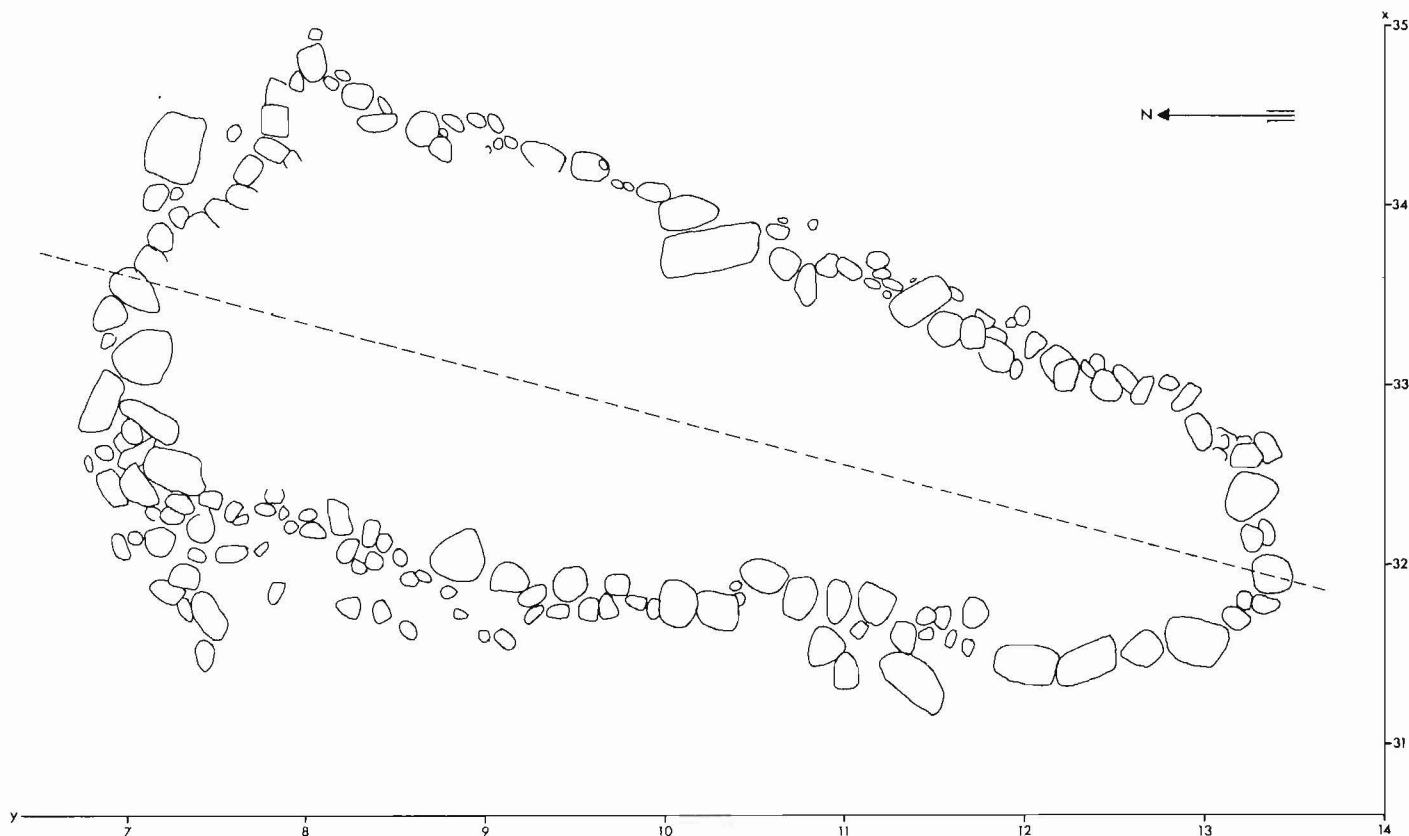
Aukro k., Møre og Romsdal

Røys 16

Profil rett mot N

Tegnet av Rolf Scheen

Del. / av Erik Renning

LØVIK gnr. 7 bnr. 1
Aukra k., Møre og Romsdal
Røys 23 etter avtarving,
steinene i ytterkanter tegnet
Målestokk 1:20
Tegnet av Helge Sørheim mai 1976 Del Jan Erik Rønning

1059-1

Foto: R.Scheen 1976.

Feltet sett mot syd. Røys 16 omtrent midt i bildet.

1061-11A

Foto: R.Scheen 1976.

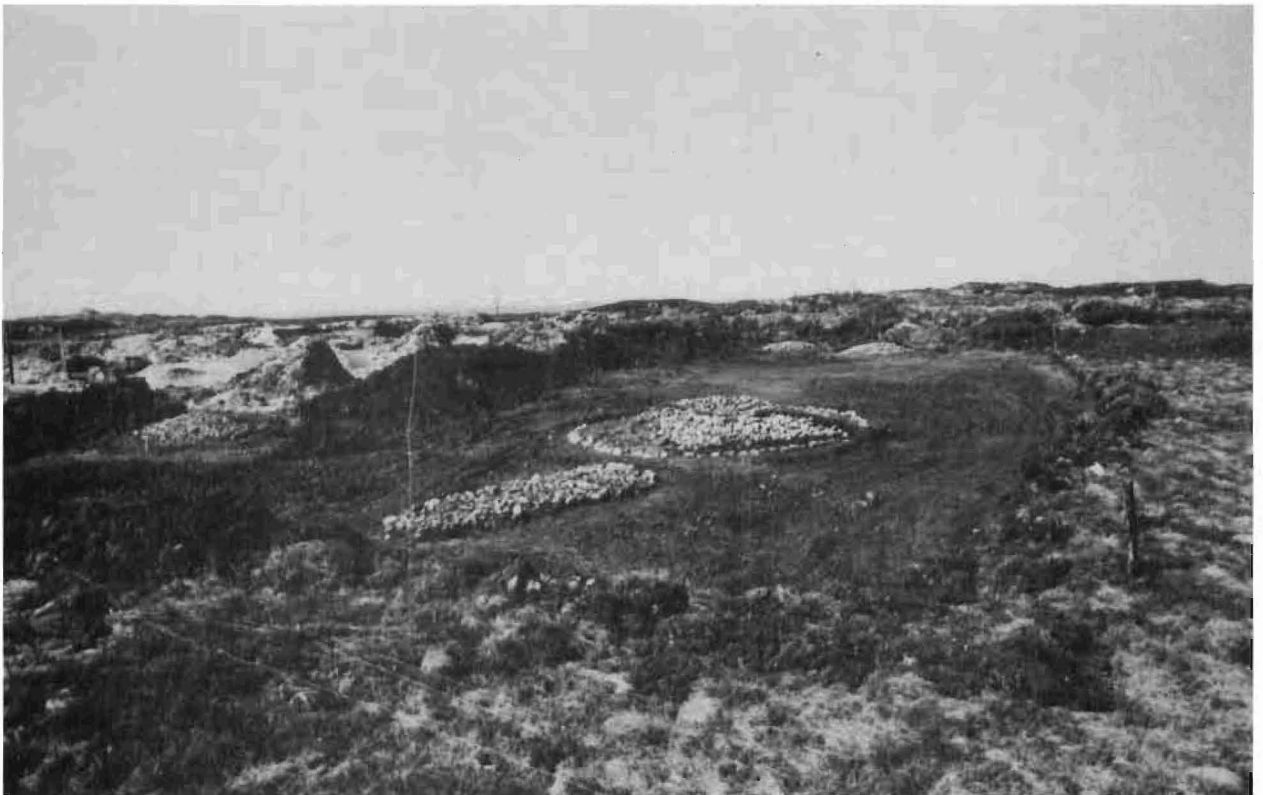
Utsnitt mot øst. Fra venstre sees røysene 16, 23 og 25 avtorvet.

1055-16A

Røys 16 sett mot øst etter avtorving.

Foto: R.Scheen 1976.

1055-21A

Foto: R.Scheen 1976.

Utgravningsområdet sett mot NNV. I forgrunnen til venstre sees røys 25 ennå ikke avtorvet. Midt i bildet til venstre sees røys 15. Videre mot høyre i bildet røysene 23, 16, 17 og 18, alle avtorvet. På røys 16 er fotkjeden gravet helt fram i den SO kvadrant.

1055-10A

Foto: R.Scheen 1976.

Røys 17 sett ovenfra etter avtorving.

1055-13A

Foto: R.Scheen 1976.

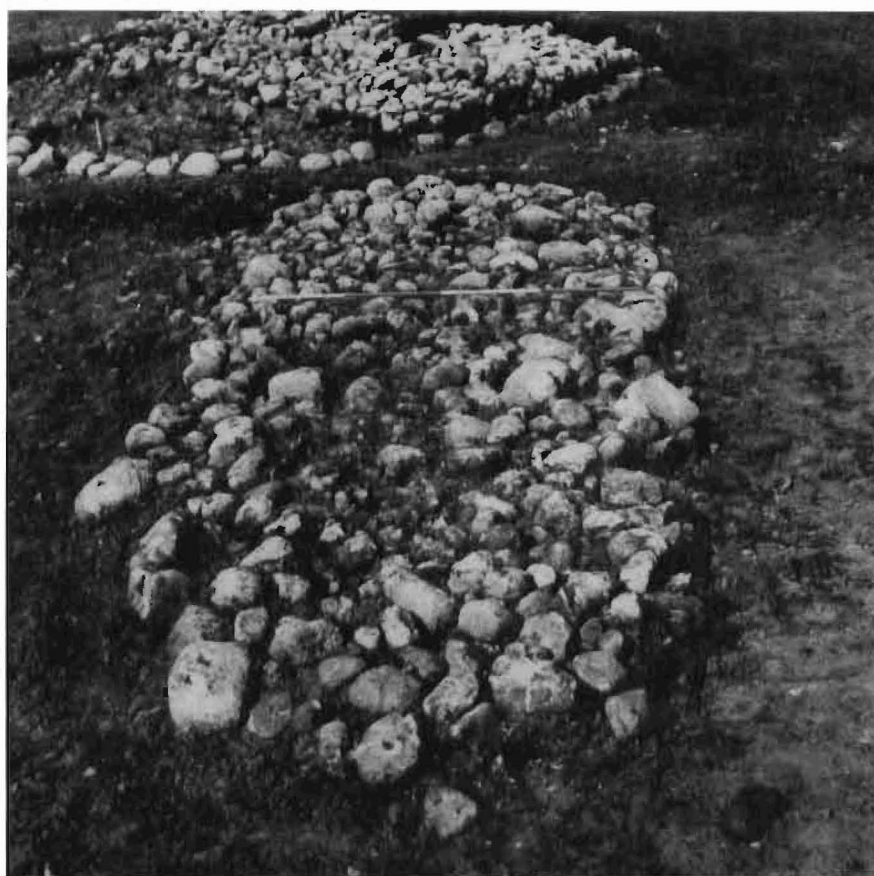
Røys 16 sett skrått ovenfra mot NNV etter avtorving. Utkastet fra sentrum som dekker fotkjeden i SSO sees tydelig nederst og til høyre på bildet.

1055-9A.

Foto: R.Scheen 1976.

Røys 18 sett mot vest etter avtorving.

1057-4.

Foto: R.Scheen 1976.

Røys 23 sett mot nord etter avtorving.

R A P P O R T
ARKEOLOGISK SERIE

1973

1. Løken, Trond: Utgravning av gravrøyser på Gullvik, Rømmen, Bjugn, Sør-Trøndelag.
2. Alterskjær, Kurt: Øvre Orkla 1973. Kvikne, Tynset, Hedmark. Arkeologisk forprosjekt.
3. Alterskjær, Kurt: Åbjøra 1973. Bindal, Nordland. Arkeologisk forprosjekt.
4. Alterskjær, Kurt: Øvre Glomma 1973. Røros, Sør-Trøndelag. Arkeologisk forprosjekt.
5. Jonsson, Birgitta: Utgravning av gravrøys på Ytre Midsund, Møre og Romsdal.
6. Jonsson, Birgitta: Utgravning av skadet gravhaug på Nedre Fisknes, Steinkjer, Nord-Trøndelag.
7. Jonsson, Birgitta: Undersøkelse av skjelettgrav etc. på Skei, Dønna, Nordland.

1974

1. Farbregd, Oddmund: To nordtrønderske båtgraver. Lø, Steinkjer 1969. Haug, Verdal 1970.
2. Bruen Olsen, Asle: Utgravning av gravhaug på Hynne, Levanger, Nord-Trøndelag.
3. Farbregd, O., Marstrander, S., Torgersen, J.: Bronsealders skjelettfunn på Sund, Inderøy, Nord-Trøndelag på bakgrunn av andre bronsealdersfunn.
4. Pettersen, Kristian: Kartlegging av fornminneområde på Hesstun, Vevelstad, Nordland.
5. Alterskjær, Kurt: Ulvåvassdraget 1974. Rauma, Møre og Romsdal. Arkeologisk forprosjekt.
6. Alterskjær, Kurt: Mohalsen 1974. Vega, Nordland. Utgravning av steinalderboplass.
7. Løken, Trond: Utgravning på gravfelt ved Løvik, Aukra, Møre og Romsdal.
8. Bakka, E. og Gaustad, F.: Helleristningsundersøkelser i Beitstad, Steinkjer, Nord-Trøndelag.

1975

1. Pettersen, Kristian: Utgravning av steinalderlokaliteter på Stabblandet, Tustna, Møre og Romsdal.
2. Alterskjær, K. og Pettersen, K.: Utgravning av steinalderlokalitet på Ulset, Tingvoll, Møre og Romsdal.

1976

1. Pettersen, K. og Scheen, R.: Fortsatte utgravninger på gravfeltet ved Ingridsteinen, Løvik, Aukra, Møre og Romsdal.

1977

1. Farbregd, Oddmund: Utgraving av romartids gravhaug på Kvello, Verdal, Nord-Trøndelag 1969-70.

